

IISAKU LASTEAED KUREKELL ÕPPEKAVA

Kinnitatud:

SISSEJUHATUS.....	3
1. LASTEASUTUSE LIIK JA OMAPÄRA.....	3
1.1 LASTEAI A ÜLDINFO.....	3
1.2 RÜHMAD.....	4
1.3 LASTEAI A ERIPÄRA.....	4
2. LASTEAI A ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA ÕPIKÄSITUS.....	6
2.1 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID.....	6
2.2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED.....	7
2.3 ÕPIKÄSITUS.....	7
2.4 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED.....	8
2.5 AINEVALDKONDADE EESMÄRGID, SISU JA EELDATAVAD TULEMUSED.....	10
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE KORRALDUS.....	54
3.1 AJALINE KORRALDUS JA MAHT.....	57
3.2 LASTEAI A ÕPPEAASTA TEGEVUSKAVA.....	58
3.3 RÜHMA TEGEVUSKAVA.....	58
3.4 RÜHMA KUU- JA NÄDALAPLAAN.....	59
3.5 RÜHMAPÄEVIKUTE TÄITMINE.....	60
3.6 MUUSIKA- JA LIIKUMISTEGEVUSED.....	60
4. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS..	61
4.1 LAPSE ARENGU EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSETI.....	62
4.2 ARENGUMAPPIDE SISU JA TÄITMISE KORD.....	73
4.3 ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED JA KORD.....	74
4.4 KOOLIVALMIDUS.....	75
5. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS..	77
5.1 ERIVAJADUSE MÕISTE.....	77
5.2 TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LAPSEGA.....	77
5.3 INDIVIDUAALSE ARENDUSKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED.....	79
6. EESTI KEEL KUI TEINE KEEL.....	81
7. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	82
8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	83
LISAD.....	84
Lisa 1 Kuuplaan	
Lisa 2 Lapse päeva vaatlusleht	
Lisa 3 Arengu hindamise mäng „Mina oskan juba“	
Lisa 4 Arengukaart	
Lisa 5 Arenguestluse küsitlusleht	
Lisa 6 Kutse arenguestlusele	
Lisa 7 Arenguestluse kokkuvõte	
Lisa 8 Rühma arenguestluste kokkuvõte	
Lisa 9 Koolivalmiduse kaart	
Lisa 10 Individuaalse arengu kaart	

SISSEJUHATUS

Iisaku Lasteaia Kurekell õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel (2008). Käesolev õppekava on valminud lasteasutuse pedagoogide osalusel ja lasteaia hoolekogu arvamust arvestades.

Õppekava ülesandeks on süstematiseerida õppe- ja kasvatustegevuste sisu, määratleda lähemad ja kaugemad sihid, mille poole püüeldakse, nende ellurakendamise viisid ja meetodid. Õppekava on koostatud lapsest lähtuvalt ning tagab lapse mitmekülgse arengu, mille lõpptulemuseks on lapse koolivalmidus. Õppekava läbinule annab lasteaed välja koolivalmiduse kaardi.

Lasteaia õppekavas on üldosa, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise eesmärgid, põhimõtted ning õpikäsitus. Eesmärkide püstitamisel on arvestatud maja eripära, laste ja erinevate koostööpartnerite huvisid ning vajadusi. Välja on toodud traditsioonilised üritused. Õppekava hõlmab endas lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Õppekavas on peatükk, mis käsitleb endas tööd lastevanematega ning peatükk, kus kajastatakse tööd erivajadustega lastega.

1. LASTEASUTUSE LIIK JA OMAPÄRA

1.1 Lasteaia üldinfo

Iisaku lasteaed Kurekell on munitsipaalõppeasutus, mis juhindub oma tegevuses riigi ja kohaliku omavalitsuse seadustest, määrustest ja õigusaktidest ning lasteasutuse põhimäärusest.

Lasteaia teeninduspiirkonnaks on Alutaguse valla haldusterritoorium. Lasteaeda vastuvõtu ja sealt väljaarvamise korra on kehtestanud Iisaku Vallavalitsus määrusega nr 5, mis on vastu võetud 06.06.2012 .

Alatea 2018 a kasutab lasteaed elektroonilist infosüsteemi ELIIS.

Aadress: Tartu mnt 56, Iisaku 41101

Registrikood: 75013701

Telefon: 3723366942

Õppekeel: eesti keel

Rühmade arv: 4

E-post: iisaku.lasteaed@alutagusevald.ee

Koolitusluba: Nr 1580HTM (23.01.2008)

Kodulehekülg : www.Kurekell.ee Lahtioleku-

aeg: Tööpäevadel kell 07.00-18.00

1.2 Rühmad

Kurekellas on 4 rühma:

- Sõimerühm kuni 3 a lapsed - Lepatriinud
- Aiarühm 3-5a lapsed - Jaaniussikesed
- Aiarühm 5-7 a lapsed – Mesimummid
- Tudulinna lasteaia liitühm 1,5-7 a lapsed - Tudulinnud

Rühmad komplekteerib lasteaia direktor vastavalt vajadustele ja võimalustele, arvestades eelkõige laste vanust ning rühmade täituvust.

1.3 Lasteaia eripära

Lasteaed Kurekell on loodussuunitlusega, eesti rahva traditsioone väärtustav lasteaed. Lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku ning osaleb erinevates keskkonnaharidusprojektides.

Iisaku lasteaia eripära:

• **Looduslähedus** - paikneme looduskaunis kohas, lastel on võimalus viibida palju looduses, tutvuda kodukoha maaelu- ja töödega, õppida tundma taimi ja loomi. Meie vahetus läheduses asuvad pargid, loodusmatkarajad, Peipsi järv, erinevad looduskooslused (raba, mets, aas jne) ja veekogud (kraav, tiik, oja). Lasteaal on avar ja mitmekesise taimestikuga õueala, mis loob head võimalused õuesõppeks. Õuealal paiknevad märgistatud loodusõpperada ning õuesõppeklassid võimaldavad praktilisi loodustegevusi.

Lasteaia õpetajate poolt on koostatud looduse ainekava, mis võimaldab loodusteemasid käsitleda põhjalikumalt.

Lasteaias tegutseb õuesõppe meeskond, kelle eestvõttel toimuvad loodusalased tegevused.

Tihedat koostööd tehakse RMK Kauksi loodusmajaga, Keskkonnaameti Iisaku looduskeskusega, RMK Alutaguse metskonnaga, Iisaku muuseumiga. Õppe- ja kasvatustööd täiendavad ning ilme-
stavad matkad, retked, jalutuskäigud ja väljasõidud loodusesse.

• **Rahvuslikkus** - lasteaias tegeletakse süvitsi eesti rahvakultuuri tundmaõppimise ja hoidmisega. Mängitakse rahvuslikke mängu, tutvustatakse rahvatraditsioone, lauldakse rahvalaule ja tantsitakse tantse. Rahvajutud, vanasõnad, kõnekäänud ja mõistatused kuuluvad igasse nädalasse. Keskkonna kujundamisel kasutatakse rahvuslikke elemente. Pärimuskultuuri aitavad tutvustada ka rahvakalendri tähtpäevi tähistavad peod ja üritused.

Koostööd tehakse Iisaku muuseumiga ja Iisaku raamatukoguga, mis võimaldab koduloo tundmaõppimist läbi teemakohaste näituste, õppepäevade, ürituste.

• **Terviseedendus** - lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku aastast 2008. Turvaline ja avar õueala loob head võimalused tervise- ja liikumistegevusteks. Aktiivseks liikumiseks ja mänguks on suured murualad ja lasteaia õuealale paigaldatud linnak, ronilad ja kiiged.

Lasteaia läheduses paikneb Iisaku Gümnaasiumi täismõõtmeline staadion, mida on ka võimalik kasutada liikumistegevuste, spordipäevade ja muude ürituste läbiviimiseks.

Lasteaia õpetajate poolt on koostatud tervise ainekava, mis toetab õppe- ja kasvatustöö kavandamist ja elluviimist.

Terviseedenduslikku tööd kavandab lasteaia töötajatest valitud tervisemeeskond, kes koostab igal aastal tegevuskava, viib läbi lastele, personalile ja lastevanematele tervisekäitumist kujundavaid tegevusi ja üritusi: matkad, koolitused, perepäevad, tervisepäevad, spordipäevad.

Osaleme ka Tervise Arengu Instituudi koolitustel ja maavalitsuse terviseprojektides ja konkurssidel ning teeme koostööd tervistedendavate lasteaedadega.

• Lasteaial on oma laul „Kurekell“ ja logo ning lasteaia maskotid Kurekella tüdruk ja poiss Kill ja Kõll.

Eripärast lähtuvalt on väljakujunenud **traditsioonilised üritused:**

- loodusmatkad
- näitused
- spordipäevad
- rahvakalendri tähtpäevade tähistamine: mihkripäev, mardi- ja kadripäev, jõulud, vastlad, lihavõtted, jüripäev
- ekskursioon lasteaialõpetajatele
- sünnipäevade tähistamine
- lastepeod ja lavastused

2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA ÕPIKÄSITUS

Lasteaia missioon: Lasteaed Kurekell on tervistedendav, loodussuunitlusega avatud lasteaed, mis on mängumaaks lapsele, partneriks lapsevanemale lapse arendamisel ja kooliks ettevalmistamisel.

Lasteaia visioon: Lasteaed Kurekell on kodukoha kultuuri ja traditsioone hoidev ja kandev, tervistedendav, kvaliteetset alusharidust pakkuv lasteasutus, mis koostöös peredega kujundab lastes tervislikku ellusuhtumist ja valmisolekut igapäevaeluks.

Lasteaia põhiväärtused

Lasteaed Kurekell nimes peituvad väärtused, mis on meie igapäevatoos väga olulised:

K - koostöö

U - usaldusväärsus

R - rõõmsameelsus

E - ettevõtlikkus

K - kannatlikkus

E - enesearendus

L - lapsekesksus

L - loodushoid

Samuti peame oluliseks liikumist ja kaasaegset õpi- ja töökeskkonda nii lastele kui personalile.

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk lasteaias on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

- Lapsel kujuneb soov olla terve ning ta tunneb rõõmu sihipärasest liikumistegevusest
- Laps õpib käituma vastavalt ühiskonnas heakskiidetud käitumisnormidele
- Kogedes erinevaid emotsioone rikastub lapse tundeelu ja mitmekesisust eneseväljendusoskus.
- Laps huvitub ja tunneb rõõmu uute teadmiste omandamisest.
- Laps omandab eakohasel tasemel süstematiseeritud teadmised, oskused ja vilumused
- Austades teiste rahvuste tavasid ja kombeid, tugevneb oma keele- ja kultuuriidentiteet.

- Laps õpib mõistma iga inimese erilisust ja võrdõiguslikkust
- Laps õpib väärtustama enda ja teiste tööd ning pingutab töö lõpptulemuse nimel
- Laps õpib tajuma enda ja ümbritseva maailma vahelisi vastastikuseid seoseid
- Lapsevanem saab toetust ja abi lapse õpetamisel ning kasvatamisel

2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine
- kodukoha ja loodusega seotud teemade käsitlemine lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine
- lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine
- lapse loovuse toetamine
- mängu kaudu õppimine
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine
- lapse arengut ja sotsialiseerimist soodustava keskkonna loomine
- lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine
- üldõpetusliku tööviisi rakendamine
- kodu ja lasteasutuse koostöö

2.3 Õpikäsitus

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, harjutamise jms kaudu. Lapse juhttegevuseks on mäng, seetõttu on ka kogu õpetamise protsess mänguline. Tähelepanu pööratakse töökasvatusele. Töö tegemine õpetab lapsele töötamist kollektiivis, arvestama kaaslastega, austama nende saavutusi; aga ka erinevate töövõtete omandamist, erinevate tööriistade käsitlemist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse lapsest - arvestatakse lapse eripära, võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit. Pedagoog on laste arengu suunaja ning arengut toetava keskkonna looja, kes jälgib ja tunnustab iga lapse edusammu. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Lapsel on õigus va-

lida, otsustada ning vastutada. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. Loodud tingimuste toel areneb lapse suutlikkus kavandada oma tegevusi, seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega, arutleda, kasutada oma teadmisi erinevates olukordades ning tunda rõõmu enda ja teiste õnnestumistest.

2.4 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused

Ümbritseva maailma mitmekesisust aidatakse lapsel tundma õppida ja mõista alljärgnevate õppe- ja kasvatustegevuste valdkondade kaudu:

- mina ja keskkond on jaotatud alavaldkondadeks:
  - o tervis
  - o loodus
  - o kodulugu
  - o liiklus
- keel ja kõne
- matemaatika
- kunst
- liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusliike:

1. Kuulamine ja kõnelemine

- lastekirjanduse ettelugemine
- luuletuse päheõppimine
- laste jutustamine
- lavastusmängude mängimine
- nukumängude mängimine
- sõna- ja häälikumängude mängimine
- vestlemine
- situatsioonmängude mängimine jm

2. Vaatlemine ja uurimine

- vaatlustes osalemine
- õppekäikudel käimine

- arutlemine, vestlemine
- katsete tegemine
- mudelite, plaanide koostamine
- ehitusmängude mängimine
- laste teatmeteoste kasutamine jm.

3. Lugemine ja kirjutamine

- kuulamine
- tähtede nimetuste tundmaõppimine
- sõna häälimine
- hääliku asukoha ja pikkuse määramine
- hääliku- ja sõnamängude mängimine
- tähtede ladumine sõnadeks
- suurtrükitähtede kirjutamine
- mustrite joonistamine
- värviraamatute värvimine
- raamatute uurimine
- lausete koostamine
- sõnade, lausete, juttude lugemine jm

4. Võrdlemine ja arvutamine

- esemete ja nähtuste omaduste võrdlemine
- hulkade ja suuruste võrdlemine
- sorteerimine, järjestamine, mõõtmine
- liitmine, lahutamine
- matemaatiliste jutukeste koostamine
- täringumängude mängimine
- loto-, doomino- ja mosaiikmängude mängimine jm

5. Liikumistegevused

- matkiv, süžeeiline ja fantaasiavõimlemine
- põhiliikumiste harjutamine
- Pallimängimine
- liikumismängude mängimine
- sportmängude elementidega mängude mängimine
- matkamine

- kelgutamine
- jalgrattaga sõitmine jm

6. Muusikategevused

- laulmine
- muusika ja loodushäälte kuulamine
- muusikaliste ja laulumängude mängimine
- fantaasialiikumine
- rütmiline liikumine
- rütmimängude mängimine
- tantsimine
- muusika kujutamine joonistustes
- rütmi- ja lihtsatel viisipillidel mängimine
- mängitamismängude mängimine jm

2. Kunstitegevused

- joonistamine erinevate vahenditega (pliiats, pastell, õlikriit, süsi jt.)
- maalimine erinevate värviliikidega (akvarell, guašš, õlipastell, rasvakriidid, pliiatsid jm.)
- voolimine erinevast materjalist (savi, vaha, liiv, taigen, plastiliin, lumi jm.)
- meisterdamine mitmesugusest materjalist
- mitmesuguste eri- ja segatehnikate kasutamine
- mitmesugune trükkimine
- lõikamine ja liimimine
- mustrite kujundamine (paberist, looduslikust materjalist)
- muusikaliste muljete visuaalne kujutamine jm.

2.5 Ainevaldkondade eesmärgid, sisu ja eeldatavad tulemused

Õppekava lahutamatuks osaks on ainekavad . Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel lähtutakse õppekavas sätestatud ainevaldkondade eesmärkidest, sisust ja arengu eeldatavatest tulemustest vanuseastmete kaupa.

KEEL JA KÕNE

Kõnearendus on laste kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine. Kõnearendus ei piirdu keelevahendite õpetamisega, st uute sõnade, sõnavormide ja lause praktilise kujundamisega. Kõnearenduses tuleb eelkõige õpetada last neid keelevahendeid kõnes erinevates funktsioonides ja eri eesmärkidel kasutama (suhtlemine, tunnetuslik funktsioon, s.o teadmiste omandamine ning enda ja teiste tegevuse reguleerimine ja plaanimine kõne abil).

Lapse kõnet saab arendada kõigis igapäevastes tegevustes. Kõneliselt arendav on selline tegevus, kus lapsel on vaja end pingutada, st kasutada pisut keerulisemaid keelevahendeid (õpetaja suunamisel ja abiga), kui ta ise suheldes spontaanselt kasutab.

EESMÄRGID:

- laps tuleb toime suhtlemisel nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega
- suudab igapäevavestlust nii algatada kui jätkata
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele vastavalt reageerida
- kasutab kõnes õiget hääldust, tavasõnavara, grammatilisi vorme ja lauseehitust
- saab aru lugemise ja kirjutamise vajalikkusest ja tunneb huvi lastekirjanduse vastu
- valdab lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi
- oskab kõnes lühitekstiga oma mõtteid väljendada **SISU:**
- keelekasutus - hääldamine, sõnavara, grammatika
- suhtlemine
- jutustamine ja kuulamine, teksti mõistmine
- lugemise ja kirjutamise esmased oskused

EELDATAVAD TULEMUSED:

2-aastane

- laps hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna
- hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid: nt a, e, i, u, p, m, t, l
- kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis
- kasutab nimi- ja tegusõnu (näu-kiisu, anna, opa-võta sülle), ase- ja mäarsõnu (siia, seal, nii)

- mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlast tähenduses tuttavas situatsioonis
- kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid (Mikk õue - Mikk tahab õue minna)
- kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre)
- mõistab ja täidab lühikesi (2-4 sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis
- vastab täiskasvanu küsimustele, korraldustele 1-2 sõnaliste vastustega
- kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid koos üksikute sõnadega
- suhtleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus
- eelistab suhtlemisel peamiselt tuttavat täiskasvanut
- vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, osutab piltidele, ütleb üksikuid sõnu pildi kohta

3-aastane

- laps kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris
- hääldab õigesti enamikku häälikutest (erandid- r,s,k,õ,ü)
- kasutab oma kõnes kõiki sõnaliike:
- nimisõnu, mis väljendavad objekte, nähtusi
- tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps ise on kokku puutunud
- omadussõnu, mis väljendavad värvust, suurust ja teisi hästi tajutavaid tunnuseid
- tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks
- kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (lapsed, riided)
- mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid
- kasutab oma kõnes õigesti enamikke käändevorme
- kasutab oma kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi
- kasutab oma kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi oleviku vorme (sõidab, laulavad)
- kasutab oma kõnes õigesti ma- ja da- tegevusnime
- osaleb dialoogis: esitab küsimusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga

- kommenteerib enda või kaaslase tegevust tegevuse käigus 1-2 lausungiga
- mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega
- loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust
- kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palumine)
- väljendab oma soove lausungiga, küsib infot, vastab küsimustele
- suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus
- räägib endast mina-vormis
- suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (näoilme, osutamist)
- vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid, keerab lehte, osutab ja kommenteerib pilte
- kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste
- eristab kuulamise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (tass-kass, pall-sall), osutades pildile või objektile

4-aastane

- laps kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris
- hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne)
- mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (kuusk, kask - puu)
- kasutab kõnes objektide osade nimetusi (käpad, saba, rool)
- kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tutimüts)
- kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid
- kasutab lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid
- kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (sõitis, laulsid)
- kommenteerib enda ja kaaslase tegevust 2-3 lausungiga
- 2-3 lausungiga hiljutisest kogemusest, meeldivast mänguasjast
- jutustab pildiseeria järgi öeldes iga pildi kohta ühe lausungi
- loeb peast või kordab järele 2-3 realist luuletust või liisusalmi

- suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega
- küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta
- tunneb täiskasvanu häälimise abil ära hääliku sõnas
- tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti
- matkib lugemist ja kirjutamist

5-aastane

- laps hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid
- hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttavaid sõnu
- hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades
- hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu
- kasutab kõnes mõningaid antonüüme (pikk- lühike, must-puhas)
- kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (arg, kaval, igav)
- kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö)
- kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid
- kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (söödud, söönud)
- kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem)
- kasutab tingivat kõneviisi (mängiksin)
- ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele)
- kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatl lilledel)
- kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust
- kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil kasutades üksikuid sidumata lausungeid
- jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga
- loeb peast 2-4 realisi liisusalme, luuletusi
- mõistab ka teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega

- algatab ja jätkab täiskavanuga dialloogi ka väljaspool tegevussituatsiooni
- kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust
- kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel
- tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku sõnas
- kuulab ettelugemist olles seejuures aktiivne
- kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega

6-aastane

- laps hääldab oma kõnes ja etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu
- kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid mäarsõnu (eile, täna, homme)
- kasutab kõnes mõningaid sünonüüme (jookseb-lippab-sibab)
- mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline)
- kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (veereb-veeretab, sõidab-sõidutab)
- nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (lilled: tulp, roos)
- kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorma (saab lauljaks, jookseb kivini)
- märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (lugeb-loeb, lillene-lilleline)
- kasutab oma kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti)
- annab edasi kuuldud teksti sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste abil üksteisega seotud lausungitega
- jutustab pildi või oma kogemuste põhjal seotud lausungitega
- räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta
- kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist
- püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teema muutusega
- häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühenditeta sõnu
- määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas
- kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (koli-kolli (IIv, IIIv), koli-kooli (IIv, IIIv))

- loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (poe- ja tänavanimed, sildid)

7-aastane

- laps kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu
- hääldab õigesti võõrhäälikuid (f,š) tuttavates sõnades
- selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub) tähendust oma sõnadega
- kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu
- kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast)
- mõistab üldnimetusi õpitud valdkondades (sõidukid, elusolendid, tähtpäevad)
- kasutab oma kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses
- kasutab oma kõnes osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (palju linde, konni)
- kasutab oma kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (pueb-pugema, siga-sead)
- kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust, tingimust, eesmärki
- jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ning olulised detailid
- räägib sellest mida hakkab tegema
- laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust)
- kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (veenmine, ähvardamine)
- valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht)
- nimetab ja kirjutab enamikku tähti
- veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi ja sageli eksib
- häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu
- märgib ära kirjutamisel õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (lähen koli)
- eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut
- jagab kuulnud lause sõnadeks kasutades abivahendeid

- muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (koll-kool, linna-lina)

MATEMAATIKA

Matemaatika on oluline toimetulekuks igapäevaelus ning tihedalt seotud teiste valdkondadega. Lasteaiamatemaatika on eelkõige nn asjade maailma korrastamine, et laps orienteeruks teda ümbritsevate esemete ja nähtuste maailmas: leiaks asjades erinevusi ja sarnasusi, oskaks määrata enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruks ajas ning valdaks vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks. Seega pannakse asjade maailma korrastamisega alus arvude õpetamisele ja arvutamise mõistmisele.

EESMÄRGID:

- Laps orienteerub ümbritsevate esemete maailmas:
- oskab rühmitada esemeid 1-2 tunnuse alusel ja võrrelda hulki
- oskab järjestada esemeid suuruse ja asenditunnuste järgi
- mõistab olulisemaid aeg-ruumilisi seoseid ja oskab neid kasutada
- saab aru arvude, suuruste ja kujundite mõistetest
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude vahel
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid
- suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil

SISU:

- asjade maailm - esemete järjestamine, rühmitamine, orienteerumine ajas ja ruumis, hulgad
- arvude maailm - loendamine, arvud, liitmine ja lahutamine
- suuruste maailm - suurused, mõõtühikud
- kujundite maailm - tasapinnalised ja ruumilised geomeetrilised kujundid

EELDATAVAD TULEMUSED:

2-aastane

- laps leiab juhendamisel etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (sama värvi pall)

- leiab erinevate esemete hulgast 1-2 täiskasvanu kirjeldatud eset
- osutab juhendamisel esemetele mida on üks ja mida on palju
- võtab juhendamise järgi etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme
- paigutab juhendamisel esemeid üksteise sisse, peale
- matkib mängus ööd ja päeva
- leiab täiskasvanu juhendamisel sarnase kujundi

3-aastane

- laps rühmitab antud kahesuguseid esemeid kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus)
- osutab kahest samatüübilisest esemest suuremele või väiksemale
- loendab asju kolme piires, vastab küsimusele mitu on?
- suudab tuttavates ruumides üles leida nimetatud toad ja kohad
- paigutab juhendamisel esemeid teise isiku või eseme suhtes üles-alla, ette-taha
- matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust
- leiab täiskasvanu juhendamisel etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid

4-aastane

- laps rühmitab antud erinevaid esemeid (pallid, pliiatsid, kommid) ühe etteantud tunnuse (värv, suurus) alusel (leia kõik pikad pliiatsid)
- saab paaride moodustamisega teada, et esemeid on võrreldavates hulkades samapalju, ühepalju e võrdselt
- suudab leida ja nimetada, milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem, laiem-kitsam
- loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5ni
- määrab juhendamisel enda ja esemete asukoha ruumis teiste esemete suhtes sõnadega ülal, all, sees, taga või ees
- leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid
- nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu öö ja päev, eristab hommikut ja õhtut

(kirjeldab tegevusi)

- leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi abil samakujulisi esemeid
- koostab lihtsamat mustri- (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) kujundeid kasutades

5-aastane

- laps rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel
- võrdsustab antud erinevate esemete hulga paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades (igale jänesele üks porgand)
- tutvub arvudega 10ni
- järjestab kolm eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- kirjeldab millised esemed on teistest suuremad-väiksemad, pikemad- lühemad, laiemad-kit-samad, kõrgemad-madalamad
- kasutab esemete (kuni 5) arvu võrdlemisel sõnu rohkem, vähem, võrdselt (ühepalju)
- kasutab järgarve kuni viieni eseme, isiku positsiooni nimetamisel (mitmes on?)
- nimetab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes kasutades õigesti sõnu üleval, keskel
- nimetab erinevaid päeva osi (hommik, lõuna, õhtu) ja toob küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel
- kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile-täna-homme
- nimetab kõik aastaajad ning kirjeldab nende tunnuseid kodukohas ja laste tegevusi eri aastaegadel
- otsustab, kas kaks antud kujundit on sama- või erisugused, ning kirjeldab nende kujundite erinevusi nurkade olemasolu, arvu, kujundi, suuruse ja värvi alusel

6-aastane

- laps otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (suurus, värv, kuju, otstarve) alusel
- kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes kasutades õigesti sõnu all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal
- orienteerub ruumis, õues juhendite järgi
- nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad
- eristab mõisteid kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe

- loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni
- oskab nimetada antud arvule eelnevat, järgnevat arvu
- tunneb numbrimärke
- võrdleb arve (on suurem kui ja on väiksem kui)
- paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab
- võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab
- järjestab kuni viis eset suurustunnuse järgi
- oskab leida ja nimetada, milline ese etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune; laiem, kitsam, ühelaiused; suurem, väiksem, ühesuurused; paksem, peenem, ühepaksused; madal, kõrge, ühekõrgused
- mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga
- koostab mustreid, laob pilte kujunditest
- rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse jms järgi
- moodustab erinevaid vahendeid (pulgad, paelad) kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi

7-aastane

- laps järjestab kuni viis eset pikkuse, laiuse, kõrguse ja paksuse järgi kirjeldades ühte eset teise suhtes (pikem-lühem, laiem-kitsam, kõrgem-madalam, paksem-õhem)
- orienteerub tasapinnal (paberil, tuttavas ümbruskonnas)
- teab kuude nimetusi ja oma sünnikuud ja kuupäeva
- määrab kellaega täistundides
- kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem
- oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi
- liidab ja lahutab viie piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =)
- mõtestab arvude rida 12ni
- tunneb numbrimärke (0-9)
- teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahu-

mõõtu liiter; rahaühikuid euro ja sent ning kasutab neid mängutegevustes

- mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga
- eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik, kolmnurk) ning kirjeldab nende omadusi (ümarkeha saab veeretada)

KODULUGU

Kõige lähedasem on lapsele tema kodu. Lapse maailmapilt avardub ja täpsustub kodulooteemade käsitlemise ja lapse oma kogemuste kaudu. Lasteaed aitab oma süsteemse, eesmärgistatud ja järjepideva tegevusega kujundada lapse maailmapilti võimalikult elulähedaselt ja lapsepäraselt.

EESMÄRGID:

- Laps oskab väärtustada iseennast ja oma perekonda
- on hooliv oma kodu, kodukoha ja kodumaa vastu
- teab oma rahvakultuuri kombeid ja traditsioone
- teab, et on olemas erinevaid kultuure

SISU:

- mina, perekond ja sugulased
- kodu, kodukoht, lasteaed, kool, ametid, kodumaa
- eesti rahva tähtpäevad, kombed
- teised rahvused Eestis
- teised maad ja rahvad
- üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

EELDATAVAD TULEMUSED: 2-aastane

- laps nimetab küsimisel oma perekonnaliikmeid ja loomi

- leiab juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu
- täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid

3-aastane

- laps osutab jalutuskäigul kodukoha tuntumatele asutustele
- leiab Eesti lippu nähes erinevate värvuste seast Eesti lipu värvused
- kirjeldab, kuidas ta käis vastlaliugu laskmas, jõulupühi

4-aastane

- laps nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi
- nimetab riigi nime, kus ta elab
- nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi millel ta on osalenud

5-aastane

- laps räägib oma vanavanematest
- kirjeldab oma kodu
- selgitab, millal lipud heisatakse ja hümnid lauldakse
- põhjendab, miks riietatakse mardi- ja kadrisandiks

6-aastane

- laps kirjeldab oma kodukohta
- kirjeldab mida on kodu valla lipul kujutatud
- nimetab Eesti rahvuslindu ja -lille
- nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt
- kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid
- nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud

7-aastane

- laps kirjeldab oma pere traditsioone
- selgitab kes on ja mida teeb vallavanem

- nimetab eesti rahvussümboolikat
- nimetab 4-5 erinevat rahvust ja keelt
- selgitab, et esivanemad ennustasid ilma looduse ja rahvakalendri tähtpäevade järgi

KUNST

Kunstiõpetuse ülesandeks on äratada huvi kunsti vastu ja pakkuda lastele mitmekülgeid esteetilisi kogemusi. Esimesed kogemused saab laps ümbritsevast keskkonnast ja loodusest, kus õpib vaatlema üldist ja üksikut. Kunstitegevused stimuleerivad lapse loovust, mõtlemist ja üldist aktiivsust. Kunst ergastab lapse tunnetuslikku maailma. Kunstivahendeid käsitledes areneb lapse ruumiline mõtlemine, koha-, vormi-, materjali- ja värvitaju. Kunstitegevustes laps ka uurib ja katsetab. Laps kasutab ka oma kõnet, kommenteerides, mida parasjagu teeb või mida kujutas.

Suur osatähtsus kunstialase töö läbiviimisel on loodusel. Loodusest on pärit enamik käsitletavaid teemasid. Looduses arenevad hästi värvi-, vormi- ja helitaju, loodus pakub ka häid materjale.

Kunstitegevusi saab läbi viia ka õues.

Kõige olulisem kunstiõpetuse puhul on sellest saadud rõõm ja rahulolu.

EESMÄRGID:

- Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut

SISU:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete ja tunnete edasiandmine nähtaval kujul
- kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist

EELDATAVAD TULEMUSED:

2-aastane

- laps vaatleb pilte ja raamatuillustratsioone, vastab küsimustele
- näitab teistele oma tööd

- julgustamisel tegutseb erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega
- juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab savitüki kuju
- juhendamisel tükeldab voolimismaterjali, vajutab tekkinud tükikesi soovi korral alusele kinni, võtab uuesti lahti ja ning liidab suuremateks tükkideks.
- vajutab voolimismassi auke
- voolib ümar- ja pikliku vormi, luues lihtsamaid esemeid (ussikesi, nõöri, kommi, palli jne)
- kritseldab vaba käega
- juhendamisel tõmbab joonistusvahenditega erinevaid jooni
- meeldetuletamisel hoiab paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta
- kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega
- juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni
- liimib valmis lõigatud paberitükke alusele
- juhendamisel kortsutab pehmet paberit
- rebib pabeririba küljest tükke
- asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile

3-aastane

- laps vaatleb pilte ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele
- näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest
- tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest
- leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid
- leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi
- õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjali
- teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid
- tükeldab ja liidab voolimismaterjali, luues kujundeid ja andes neile erinevaid nimetusi
- hakkab ümar- ja piklikke vorme omavahel ühendama
- vajutab sõrmede ja pihkude vahel voolimismassi kettaks
- vajutab voolimismassi auke
- tekitab iseseisvalt joonistusmaterjalidega erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püüdes paberi piirides
- tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu
- trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega
- vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga

- juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees
- kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid
- kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke
- katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid
- proovib kääridega lõigata

4-aastased

- laps vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi
- jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud
- suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse
- tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest
- jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja ka oma fantaasiatest
- võrdleb heledaid ja tumedaid värvitoone ning tunneb sinist, valget, musta, pruuni, roosat
- annab voolitud ümarvormile erinevaid nimetusi
- rullib voolimismassi ja muudab tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete jne iseloomulikke tunnuseid
- voolib ümar- ja piklikke vorme
- vajutab ümarvormi ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab voolimismaterjali sellele teise kuju andmise eesmärgil
- moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse jne ladudes
- juhendamisel kasutab voolimispulka voolimassi tükeldamiseks
- tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga jäljendada konkreetseid esemeid
- juhendamisel tõmbab erineva kuju ja suunaga jooni
- oskab kasutada erinevaid joonistusvahendeid
- suudab kujutada loomade sarnaseid esemeid, asju, inimest (nn peajalgseid)
- juhendamisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks
- ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel
- suunamisel võtab pintsli vajaliku koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist
- meeldetuletamisel ei värvi üle paberi serva
- selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid
- valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel

- kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi
- valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel
- lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont
- katab liimiga vajaliku pinna ja asetab sinna kujundeid
- ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal, paber jm)
- kortsutab erineva paksusega paberit
- voldib paberi pooleks
- matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk- käbile müts jne)
- kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega
- koostab elementidest lihtsa mustriribaga eseme

5-aastased

- laps vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust
- jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud
- suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse
- kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks
- jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt
- valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid
- võrdleb heledaid ja tumedaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat
- õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades
- muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades
- loob soovitud esemeid ümar- ja piklikust vormist
- ühendab voolitud detaile omavahel
- kasutab voolimispulka esemete ja nähtuste iseloomulike tunnuste esiletoomiseks (silmad, nina), kaunistused, muster
- voolib äratuntavalt inimest, lihtsamat tegevust
- jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keeruka-

maks

- joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsiga, kriitidega ja söega, muutes joonte tiheidust
- kasutab joonistusvahendeid liigse surveta
- võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu
- teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega
- ei kata juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt
- koostab elementidest lihtsa kordusskeemiga mustririba esemete kaunistamiseks (tass, taskurätt jm)
- valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne)
- rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest
- lükib paelele, traadile vms auguga esemeid
- valib meelepäraseid meisterdamisvahendeid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö
- voldib paberi pooleks, neljaks (kujundades nii kaardi, raamatu jm)

6-aastased

- laps vaatleb omal algatusel raamatuillustatsioone ja kunstitöid ning avaldab nende kohta arvamust
- jutustab, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud
- hakkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes märkama ning kirjeldama detaile ja värve ning tajuma meeleolu
- fantaseerib ja jutustab teose juurde oma loo
- suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse
- kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt
- tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone
- püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades
- kasutab geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone objektide ülesehitamiseks
- nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi
- voolib loovalt, kasutades koos naturile omastega ka fantaasiaelemente
- oskab edasi anda eseme osade suurusvahekordi, kehaosade asendeid ja lihtsamaid tegevusi

- kasutab voolmispulka vormide õõnestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel
- voolib juhendamisel ühest tükist venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi
- ümarvorme ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid
- juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad
- oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning neid õõnesvormideks muuta
- joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata
- kasutab pinna katmiseks pliatsi külgi
- väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsioone ja meeleolu ning täidab pinda
- värvib enamasti kontuuri ületamata
- loob pilte fantaasia järgi
- hakkab katsetama värvide segamist
- teeb alustatud töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem
- valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada
- lõikab iseseisvalt paberist geomeetrilisi kujundeid
- rebib lihtsamaid kujundeid
- kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega
- ühendab töö tegemisel erinevad tegevusliigid ja nende tehnilised võtted
- juhendamisel voldib lihtsamaid esemeid
- märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata
- kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset

7-aastased

- laps märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu
- fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast
- kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi
- kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukate objektide ülehhitamiseks
- püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades
- jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja -kohast
- rõhutab kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga
- tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone(hallika, taevasinine jne)

- kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära
- valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid
- silub (niisutab) voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks
- kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset
- voolib lihtsaid õõnesvorme kerakujulisest voolimismaterjalist
- kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamisel (musteri või tekstuuriga)
- kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt
- värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda
- sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni
- segab värve uute toonide saamiseks
- kasutab töös eri jämedusega pintsleid
- väldib värvide määrdumist
- kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külgi)
- juhendamisel alustab maalimist taustast või suuremast pinnast
- alusjoonistust kasutades arvestab maalimisel objektide piirjooni
- märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata; kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset(ka kleepetöös)
- kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele iseseisvalt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud erinevast materjalist tükke, objekte jne
- valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted
- lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid
- valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides
- voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa objekte (paat, lennuk, müts)
- punub sirgetest ribadest lihtsa pinna (järjehoidja, linik vms)
- juhendamisel teeb jämedast materjalist keerupaela
- punub kolmeharulist palmikut
- kasutab meisterdamiseks erinevaid ühendusvahendeid ja võtteid (traat, kleeplint, liim jne)
- kasutab suunamisel materjali (liimi, paberit, riiet) otstarbekalt

LIIKLUSKASVATUS

Lasteaias on liikluskasvatuse sisuks jalakäija ohutu liiklemise, käitumise ja liikluses toimetuleku õpetamine, lähtudes eelkõige lasteaia ja lapse koduümbruse liikluskeskkonnast.

Lapse arendamine ja kasvatamine toimub lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade kaudu.

Tulemuslik liikluskasvatus sünnib õpetajate, laste, lapsevanemate ja ühiskondlike organisatsioonide koostöös. Vanemad peavad mõistma, et üksteise toetamine on selle töö juures ülimalt oluline ning seetõttu tuleb õpetajal esmalt vestelda vanematega, selgitada neile, et laste ohutuse tagamine on ühine eesmärk, ei tohi pealtvaatajaks jääda kui tänaval on lastega (ka võõraste lastega) liiklusohhtlikud situatsioonid, nad rikuvad liikluseeskirju.

Oluline on näha seoseid igapäevaste toimingutega, alati seostada liikumist ohutusega ja olla ise lastele positiivseks eeskujuks. Liikluskasvatus tagab lapsele oskused ohutult liikuda lasteaia siseruumides, lasteaia välisterritooriumil ning väljaspool lasteaia territooriumi.

EESMÄRGID:

- Laps omab liiklusalaseid teadmisi igapäevaseks eluks ja ohutuks liiklemiseks
- suudab liikluses võimalikult riskivabalt käituda;
- oskab märgata ohtu, samas ei tunne hirmu liikluse ees;
- oskab jälgida ja hinnata teda ümbritsevat liiklusolukorda;
- teab liiklusõnnetusi põhjustavaid tüüpilisi olukordi ning oskab neid vältida;
- on kujunenud positiivne hoiak liikluseeskirjade täitmisel;
- oskab jalgrattaga ohutult sõita ja teab lasteaia kehtestatud jalgrattaga sõitmise reegleid

SISU:

- ohutu liiklemine jalakäijana ja jalgratturina
- käitumiskultuur ühissõidukites
- turvavarustuse kasutamine ja tähtsus
- õigete liikluskäitumuslike hoiakute kujundamine
- liikluses toimetuleku õpetamine lähtudes eelkõige lapse koduümbruse ja lasteaia liikluskeskkonnast

EELDATAVAD TULEMUSED

2-aastane

- laps osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele
- liigub ohutult rühmaruumis

3-aastane

- laps liigub ohutult lasteaia koridoris, koos rühmaga rivis lasteaia territooriumil
- käitub tänaval arukalt, arvestades ohutust
- osutab küsimisel autoteele, kõnniteele
- selgitab, miks autoteed peab ületama ettevaatlikult

4-aastane

- laps oskab küsimise korral nimetada sõidukeid: auto, rong, buss, lennuk, laev,
- tramm, troll
- teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver)
- teab mõisteid sõidutee, kõnnitee
- teab helkuri kasutamise vajalikkust
- teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)

5-6 aastane

- laps kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet
- teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust
- teab, kuidas sõiduteed ületada
- oskab ületada tänavat jalgrattaga(jalgratas käekõrval)
- teab liiklusmärkide tähendusi
- teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust
- oskab ühissõidukis käituda
- teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis
- oskab kirjeldada liiklemisohte erinevates ilmastikuoludes
- oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kantakse

7-aastane

- laps oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda
- teab, kuidas ületada ristmikku
- teab liiklemise erinevusi linnas ja maal
- oskab kasutada hädaabinumbrit **112**
- teab kuidas käituda ühissõidukist väljudes

- teab, kuhu kinnitada helkurriba

LIIKUMINE

Lapse liikumisharjumused kujunevad eelkoolieas. Kasvamine ja kehaline areng nõuavad tugi- ja liikumisorganite arendamist, südame, vereringe- ja hingamiselundite arengut, närvisüsteemi ja lihaste koostööd, keha kasvu ja proportsioonide kujunemist.

Liikumisõpetus ei ole ainult kehaliste võimete arendamine ja harjutuste õpetamine. Lapse kehaline ja vaimne areng on tihedalt seotud. Liikumisõpetus pakub rohkesti erinevaid integreerimisvõimalusi kõikide ainetega.

Lapse kehalise arengu tagavad:

- Harjutuste mängulisus ja mitmekesisus
- Laste huvi ja aktiivsus
- Pidev kordamine, täiustamine erinevate vahendite ja võtetega
- Harjutuste järk- järguline keerustumine
- Lapse positiivne kogemus
- Õpetaja oskused, isiksus

EESMÄRGID

Laps suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel Suudab aktiivselt tegutseda individuaalselt ja grupis Mõistab sportliku tegevuse osa inimese tervises Mõistab elementaarsete hügieeni ja ohutusnõuete vajalikkust Suudab matkida täiskasvanut harjutuste sooritamisel

SISU

- Kehalise kasvatusalased teadmised (ohutus, hügieen)
- Võimlemine
- Põhiliikumised
- Tants

- Rütmika
- Liikumismängud
- Talvealad (kelgutamine, suusatamine, liulaskmine)
- Õuetegevused
- Loodusliikumine, rännakud
- Vestlus spordist, võistlustest, olümpiast
- Spordipäev
- Tervisepäev, tervisenädal
- **Perespordipäev**

EELDATAVAD TULEMUSED

2-aastane

- Liigub õpetaja juhendamisel ohutult
- Sooritab ettenäitamise järgi asendeid ja liikumisi
- Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järgi
- Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste
- Kõnnib piiratud pinnal
- Säilitab sihi kõnnil ja jooksul
- Hüpitab käes palli, jälgib selle suunda
- Sooritab liikumisi vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil
- Mängib koos teistega kõnni- ja jooksumänge
- Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel
- Mängib vabamängus, õues iseseisvalt

3-aastane

- Leiab teiste riiete hulgast võimlemisriided
- Läheb pärast võimlemist pesema

- Arvestab aktiivses tegevuses kaaslastega
- Sooritab ettenäitamisel võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega, ühtlases tempos õpetajaga
- Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi
- Sooritab põhiliikumisi
- Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii pingil kui vähendatud pinnal
- Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi
- Sooritab liigutusi vastavalt muusika tempole
- Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge
- Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu
- Veab tühja kelku
- Sõidab ise kelguga nõlvakust alla
- Liigub suuskadel otsesuunas
- Matkab õpetajaga, vanematega looduses
- Teeb kaasa kuni 500 meetrise rännaku, püsib kolonnis

4-aastane

- Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldusele
- Saab hakkama enda käte, näo, kaela pesemise ja kuivatamisega
- Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosneva kombinatsiooni
- Hoiab oma kohta rivistuses: kolonnis, ringis, viirus
- Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes
- Sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi
- Sooritab imiteeritavaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule
- Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile
- Mängib 2-4 reeglita liikumismänge
- Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel

- Kelgutab iseseisvalt
- Algatab iseseisvalt mängu
- Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal

5-aastane

- Kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas
- Teab nimetada erinevaid spordialasid
- Sooritab vahenditega harjutusi eakohaselt õigesti
- Valitseb oma liigutusi koordineerimiseks ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel
- Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi
- Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes
- Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele
- Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi
- Mängib kollektiivseid võistlusmänge
- Osaleb jõukohastes teatevõistlustes
- Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu
- Veab üksi, kahekesi kelgul kaaslast
- Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (eseme haaramine)
- Kasutab spordi- ja mänguväljaku vahendeid sihipäraselt
- Sooritab loodusrännakuid ja orienteerub koos õpetajaga

6-aastane

- Talub kaotust võistlusmängudes
- Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel
- Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes
- Käsitleb väikevahendeid aktiivses tegevuses
- Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisäülesandega

- Jäljendab liikumisega erinevaid rütme
- Käsitleb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes
- Sooritab loodusrännakuid
- Sõidab kaherattalise rattaga

7-aastane

- Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
- Teab erinevaid spordialasid ja tuntumaid sportlasi
- Peseb end pärast aktiivset kehalist tegevust
- Liikumisel ja mängimisel peab kinni üldistest ohutusreeglitest
- Valitseb oma liigutusi
- Orienteerub mänguväljakul, looduses
- Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi
- Sooritab põhiliikumisi pingevabalt
- Säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel
- Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt
- Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslastega
- Kasutab liikumisel loovalt vahendeid
- Võistleb kombineeritud teatevõistlustes
- Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall)
- Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- Kelgutab nõlvakust alla põhiasendis
- Suusatab koordineeritud liikumisega
- Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul

LOODUSÕPETUS

Loodusõpetus on õpetus last ümbritsevast looduslikust keskkonnast. Selle all me mõistame kogumit eluta ja elusa looduse tegureid, mis mõjutavad biosüsteemi. Loodusõpetus aitab mõista maailmas valitsevaid mitmekesiseid seaduspärasusi ning võimaldab eri tegevuste ja teemade ulatuslikku integratsiooni. Loodusega tutvuda ning selles valitsevaid seaduspärasusi kogeda on loomulikult moel võimalik looduses viibides ja igapäevaelu jälgides kasutades õuesõpet. Loodusalaste teadmiste andmisel võimaldavad läbi viia erinevaid tegevusi lasteaia lähiümbruses, lasteaia õueala koos seal paikneva Tarkuse majaga ja lastele eraldi rajatud loodusõpperajad.

EESMÄRGID:

- Laps väärtustab loodust ja keskkonda
- mõistab taime- ja loomariigi mitmekesisust ning erinevaid elukooslusi
- saab aru ilmastiku seostest erinevate aastaegade
- oskab näha enda ja teiste tegevuse tagajärgi lähiümbruses
- oskab vaadelda, kuulata, võrrelda ning olemasolevaid teadmisi seostada eelnevatega, oskab kogetut kasutada igapäevaelus
- mõistab loodusliku ja tehismaailma erinevust

SISU:

- Aastaajad - muutused looduses
- Elus ning eluta loodus - ümbruskonna jaotamine elusaks ja elutuks ning organismide omavahelised suhted
- Loomad - nende mitmekesisus, sensoorsus, kohastumine (väliskuju, värvus, toitumine, pesitsuse iseärasused jms) erinevates elukeskkondades (maismaa, vesi, õhk, muld), eluks vajalikud tingimused, eluetapid; kodu- ja metsloomad; päeva- ja ööloomad; eri kliimavöötmete loomad
- Taimed - nende mitmekesisus, sensoorsus, kohastumine (iseloomulikd tunnused) erinevates elukooslustes (mets, niit, soo, veekogu, põld), eluks vajalikud tingimused, areng; kodukoha puud, põõsad, roht, taimed ja seemned; valguse- ja varjutaimed, eri kliimavöötmete taimed
- Inimene kui looduse osa - tema eluring sünnist surmani; inimese ehitus, eluviis, tervis ja heaolu
- Elukeskkond - organismide nõuded elupaikadele (maismaa, vesi, õhk, muld) ja elukooslus

(mets, niit, soo, veekogu, põld)

- Maavarad - nende omadused ja olekud (liiv, kivi, muld, savi, turvas, põlevkivi)
- Ilm - ilmastikunähtused ja omadused; Päike soojus- ja valguseallikana
- Maa - gloobus kui maa mudel; Eesti
- Looduskaitse - looduse ja loodusvarade (sh vee ja õhu) väärtustamine; inimese kui looduse mõjustaja positiivsed ja negatiivsed aspektid; ökoloogilise mõtlemisviisi kujundamine
- Tööd looduses - lindude ja loomade toitmine, puuokste korjamine
- Tehismaailm - erinevatest materjalidest esemed, tehnika, virtuaalmaailm, taaskasutus, loodust kahjustavad materjalid ja esemed

EELDATAVAD TULEMUSED

2-aastane

- leiab loodusest ja pildilt puu, lille, seene
- nimetab tuntumaid koduloomi (koer, kass)
- leiab mänguasjade seast ja pildilt jänese
- osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele
- osutab küsimisel linnule, putukale, kalale ja konnale
- osutab küsimisel veele, lumele
- osutab küsimisel liivale, kivile, mullale
- osutab küsimisel puule, lillele, murule
- osutab küsimisel päikesele
- matkib täiskasvanu eeskujul ilmastikunähtusi (vihm, tuul)
- teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses
- viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti

3-aastane

- nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju
- nimetab tuntumaid koduloomi ja matkib nende häälotsusi
- nimetab tuntumaid metsloomi

- nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid
- osutab küsimisel tuntumatele putukatele (sipelgas, sääsk, mesilane)
- nimetab tuntumaid vee-elanikke (konn, kala)
- nimetab vett, lund, jääd
- osutab küsimisel soojale ja külmale
- leiab ümbrusest kive, liiva, mulda
- osutab küsimisel looduses metsale
- kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi
- selgitab, kelle jaoks on akna taga pesakast
- leiab loodusesse mittekuuluvat prahti

4-aastane

- kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab
- kirjeldab, mis juhtub lehtpuu lehtedega sügisel
- eristab okaspuid lehtpuudest
- nimetab seene osad
- kirjeldab erinevate loomade elupaiku ja elamisviise
- nimetab linnu kehaosi
- kirjeldab, et suvel on soe ja talvel on külm
- selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades jääks
- kirjeldab vaatlemisel savi
- kirjeldab metsa
- selgitab ilmastiku muutuste seostest taimede, loomade ja inimestega
- selgitab öö ja päeva erinevust
- selgitab, mida talvel lindudele toiduks panna
- põhjendab, miks visatakse praht prügikasti

- nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist

5-aastane

- nimetab erinevaid vaadeldavaid köögivilju ja teab kuidas neid kasutatakse (punapeet, kaalikas, kõrvits)
- nimetab 1-2 lehtpuud, 1-2 okaspuud
- nimetab mõne söögi- ja mürgiseene
- nimetab lille osi
- selgitab, miks loomad karva vahetavad
- nimetab tuntumaid linde
- nimetab 3-4 putukat
- kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid
- kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimeste ja taimede ja loomade elus
- kirjeldab puhast vett
- nimetab esemeid mille kasutamiseks on vajalik õhk (jalgratta ja auto kumm, ujumisrõngas)
- kirjeldab lähiümbruse maavarade erinevusi (savi, liiv, muld)
- kirjeldab metsa ja niidu erinevusi
- nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne
- iseloomustab ilmastikunähtusi (päike paistab soojalt, lumi ja jää on külmad)
- iseloomustab erinevaid aastaaegu 1-2 tunnusega
- põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel on raskemad
- kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele
- selgitab, et varem puudusid inimestel esemed mida praegu peetakse väga vajalikuks

6-aastane

- loetleb puu osi
- nimetab 3-4 lehtpuud
- nimetab 2-3 viljapuud

- nimetab erinevate loomade seast need kes elavad Eestis
- põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale
- nimetab tuntumaid paigalinde ja rändlinde
- nimetab erinevaid veekogusid
- põhjendab, miks on õhk loomadele, taimedele, inimestele vajalik
- kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi
- kirjeldab sood ja raba
- nimetab aastaaegu
- kirjeldab aastaegade olulisi tunnuseid
- kirjeldab, kuidas saab inimene loomade ja lindude eest hoolitseda erinevatel aastaegadel
- selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada
- põhjenda, miks prügi sorteeritakse
- selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (heitgaasid)

7-aastane

- ütleb, mis aastaajal valmivad viljad
- nimetab 4-6 sorti lilli
- nimetab leht- ja okaspuude vilju
- selgitab, kuidas levivad seemned
- selgitab, miks seeni korjatakse noaga
- nimetab enimtuntud põhjamaa ja lõunamaa loomad
- selgitab, miks mõnda looma nimetatakse kiskjaks
- nimetab 2-3 liiki kalu
- nimetab loomade ja taimede erinevust maailma erinevatel poolkeradel sealse erineva temperatuuriga
- kirjeldab veekogude erinevust

- nimetab 1-2 maavara (turvas, paekivi, põlevkivi)
- kirjeldab erinevaid elukooslusi (metsa, sood, raba, niitu)
- selgitab aastaegade järgnevust
- selgitab aastaegade vaheldumise seost ilmastikuga
- kirjeldab ilma
- põhjendab, miks on vaja hoolitseda looduse eest
- kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele
- selgitab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada

MUUSIKA

Muusikaline kasvatus lasteaias loob aluse edaspidiseks huviks ja armastuseks muusika vastu, kujundab lapse muusikalist maitset ning toetab soovi ja julgust ennast loovalt muusikaliselt väljendada. Muusikaga tegelemine stimuleerib lapse emotsioone, mis annab talle võimaluse tunda rõõmu olemisest.

Muusikaõpetuses saadud teadmisi ja oskusi õpib laps kasutama erinevates elusituatsioonides ja -valdkondades ning ka teiste ainete õppimisel. Muusikaline kasvatus realiseerub muusika- ja rühmatundides, lasteaiapidudel ning sel on oma oluline koht ka laste igapäevases elus. **EESMÄRGID:**

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi

SISU:

- laulmine
- muusika kuuamine
- muusikalis-rütmiline liikumine
- Pillimäng

EELDATAVAD TULEMUSED:

2-aastane

- tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast
- kuulab, järgib õpetaja lauludelemängib ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapiilil

(plaksud, patsud)

- tunneb rõõmu rütmilisest eneseväljendusest, sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt muusika meeleolule: paigal tammumine, kõnd, jooks, keerutamine üksikult, koosjalu hüppamine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine

3-aastane

- reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule
- huvitub laululisest tegevusest, püüab õpetajaga kaasa lauldakseosaleb laulude esitamises: plaksutab, või laulab kaasamiselemängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa plussi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, marakal
- liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades plussi ja meetriumit (kõnd, jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega, poolkük, kiikumine, ringi moodustamine, ringjoonel kõndimine, loomi ja linde matkivad liigutused)

4-aastane

- kuulab laulu ja muusikapala
- väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega
- tunneb kuulamise järgi ära mõningaid õpitud laule
- laulab rühmaga ühtses tempos
- laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule
- mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks
- eristab kuulates rütmipille tämbri järgi
- väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu
- tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente: põlvetõstekõnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis, otsejalopp, kand-varvasastak, sulghüpped

5-aastane

- kuulab huviga laulu ja muusikapalale väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste kaudu, järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või tundes ära õpitud laulu, hakkab kaasa laulma
- laulab väljahingamisel loomuliku häälega
- esitab laule rühmaga ühtses tempos
- laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule
- mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille

- mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele
- ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos
- mängib tamburiini, kõlatoru, kastanjette, trummi, kuljuseid
- muudab liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele, reageerib õigesti muusika algusele ja lõpule
- esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente

6-aastane

- tunneb ära lihtsamaid žanre: marss, laul, tants
- väljendab loovalt muusika kuulamisel saadud elamusi
- laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist
- laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas
- mängib rütmi- ja meloodiapillidel (taldrik, kõlaplaadid, triangel) lihtsamaid kaasmänge
- mängib pilliansamblis
- liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutab hüpaksammu ja otsegaloppi
- kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt

7-aastane

- kuulatud muusika iseloomustamisel kasutab eakohast sõnavara
- näitab tegevustes üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes
- eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre: hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul
- laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule
- esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi
- oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele, instrumentaalpaladele
- mängib pilliansamblis
- mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, kõlataldrik, plaatpillid, triangel,
- väljendab ennast loovalt muusika kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele, kasutab külj- ja otsegaloppi ja hüpaksammu
- sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga

TERVIS

Tervis on inimese füüsilise, psüühilise, emotsionaalse, vaimse ja sotsiaalse heaolu seisund. Oluli-

ne on kujundada laste tervisekäitumist juba võimalikult varases eas läbi meeldivate tegevuste, koostöös peredega toimub tunde kasvatus ja terveolemise soovi edendamine.

Laste väärtushinnangud kujunevad erinevate eeskujude, mõjutuste ja laste endi kogemuste kaudu. Suur osa tervise säilitamisel on tervislikul eluviisil ja positiivsel ellusuhtumisel ning elukeskkonnal. Lapse tervise tugevdamisel on olulised lastevanemate teadmised tervislikust eluviisist ja nende igapäevane tervisekäitumine.

Tervisekasvatus läbib erinevaid õppe- ja kasvatusteemasid kogu õppeperioodi jooksul ja on lõimitud igapäevategevustesse. Igapäevategevustes saadakse kogemusi, mis on vajalikud tervisliku ellusuhtumise kujunemiseks.

EESMÄRGID:

- Laps saab aru, et inimese tervis on väärtus, mida mõjutab eluviis ja ümbritsev keskkond
- teab, mida on vaja teha selleks, et olla ja jääda terveks
- mõistab üldinimlikke väärtusi
- saab aru, et turvalisuse tagamiseks tuleb teada reegleid ja neist kinni pidada

SISU:

- Terviklik mina - enesetutvustus ja sotsiaalsete rollide tajumine (ees- ja perekonnanimi, vanus ja sünnipäev, sugu, eluring, perekond, sugulased)
- Tervislik eluviis - tervise teadvustamine ja väärtustamine; hügieen ja bakterite maailm; hammaste tervis; tervislik toitumine, vitamiinid; aktiivne liikumine; inimkeha tundmine (sh. meelelundide tundmine ja tervis); sotsiaalne ja vaimne tervis, sotsiaalsed toimetulekuoskused, emotsioonid ja nendega toimetulek; haigused ja ravimid
- Turvalisus, ohutus - turvalisuse nõuete tundmine ruumides, õuealal, tänaval, looduses; ohuallikad (teravad esemed, võõrad loomad ja inimesed, lahtine tuli, elekter, kuum toit ja vedelik, veekogud, mürgised seened, marjad, taimed, ravimid, lapse kaotsimine) ja ohutu käitumine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine (suitsetamine, alkohol, uimastid, kemikaalid; esmaabi algõpetus, ohuolukorras toimetulek (hädaabinumber, täiskasvanu poole pöördumine)
- Üldinimlikud väärtused - viisakus- ja käitumisreeglid, lauakombed; sõpruse väärtustamine; salliv suhtumine erinevustesse

EELDATAVAD TULEMUSED:

2-aastane

- ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime

- tunneb end ära peeglis või fotol
- osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele
- osutab või kirjeldab kus on rühma mängu-, magamis-ja söögikoht, pesemisruum ja WC
- matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutsete tegevust (kokk, arst)
- paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta
- matkib lihtsaid töövõtteid
- peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu
- osutab hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele
- osutab küsimisel erinevatele toiduainetele
- osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele
- täiskasvanu meeldetuletamisel jälgib kokkulepitud reegleid
- osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha
- täiskasvanu meeldetuletamisel jätab äraminnes hüvasti
- osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nimetatakse
- lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast

3-aastane

- ütleb vastuseks nime küsimisele oma nime, perekonnanime
- näitab vanust sõrmedel või nimetab selle
- teab kas ta on poiss või tüdruk
- loetleb oma õdede ja vendade nimesid
- nimetab küsimisel oma lasteaiakaaslaste ja õpetajate nimesid
- nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi
- asetab töövahendid kokkulepitud kohta
- teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid
- nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid

- täiskasvanu abiga harjab hambaid, peseb ja kuivatab käsi
- nimetab erinevaid toite, toiduaineid
- nimetab erinevaid kehaosi
- selgitab, milleks on igapäevaste reeglite täitmine vajalik
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud
- meeldetuletamisel tänab-palub, tervitab ja jätab hüvasti
- küsimisel selgitab, kes on sõbrad
- põhjendab, miks peab sõpra hoidma

4-aastane

- teab oma ees- ja perekonnanime, perekonnaliikmete nimesid
- kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet
- nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (arst ravib)
- enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva töökoha
- paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta
- selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna
- selgitab, miks peab ennast kammima ja pesema
- osutab küsimisel kehal südaame, kopsude ja aju asukohale
- peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel
- nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev
- järgib kokkulepitud rühmareegleid
- selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks
- nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (trepid, ravimid, käärid)
- rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid
- põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust
- loob lühiajalisi sõprussuhteid

- lohutab omaalgatuslikult kaaslast
- selgitab kuulnud muinasjutu põhjal „hea ja halva“ tähendust
- selgitab, miks inimesed on erinevad (kasv, juuksed...)

5-aastane

- oskab vestelda oma perekonnast
- ütleb küsimisel oma kodukoha nime
- nimetab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid
- nimetab lasteaia nime
- loetleb enim tuntud elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid
- põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust
- nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, keheline aktiivsus, uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted)
- selgitab, miks enne sööki ja pärast WC -s käimist peab pesema käsi
- selgitab küsimisel, miks on inimesele vajalikud silmad, kõrvad, nina
- nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi
- nimetab toiduainete rühmad (puuviljad, piimatooted...)
- nimetab oma emotsioone (rõõm, kurbus)
- kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus
- selgitab, et õnnetuse korral tuleb täiskasvanu abi otsida
- selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna
- järgib süües iseseisvalt lauakombeid
- nimetab küsimisel sõbra positiivseid omadusi
- abistab vajadusel nõrgemat
- selgitab eluliste olukordade põhjal mis on õige või vale
- nimetab küsimisel mis keelt räägivad muukeelsed lapsed rühmas
- suhtub sallivalt erinevustesse (rahvus, puue, välimus)

6-aastane

- oskab rääkida iseendast ja oma perest (sünnipäev, kodune aadress)
- kirjeldab oma lasteaia asukohta
- selgitab vestluses enimtuntud ametite vajalikkust
- paneb märjad riided ise kuivama
- korrastab oma isiklike esemete hoiukohta
- selgitab kuidas hoida enda ja teiste tervist
- selgitab, et suitsetamine ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist
- selgitab, miks igal lapsel on oma isiklikud hügieenitarbed
- nimetab erinevaid elundeid (süda, kopsud, meeleelundid)
- selgitab hambaaukude tekkimist, teab hammaste vahetumisest
- teab toidupüramiidi ja taldrikureeglit
- selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained
- valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite
- märkab ja mõistab enda ja teiste emotsioone
- kuulab lühiajaliselt kaaslast
- mõtleb koos õpetajaga ühiseid rühmareegleid ja järgib neid
- kasutub terariistu ohutult
- nimetab hädaabi numbri 112 ja simuleerib selle kasutamist
- põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust
- põhjendab, miks on hea omada sõpru
- loob püsivaid sõprussuhteid
- selgitab erinevate abivahendite (prillid, ratastool) vajadust

7-aastane

- oskab rääkida iseendast ja oma perest, ütleb küsimisel oma pere kontakttelefoni

- kirjeldab kooli ja lasteaia erinevust
- teab küsimisel, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (haigus-arst, liiklusõnnetus-politsei)
- selgitab töölkäimise vajadust
- selgitab raha otstarvet
- viib ettevõtetud tööd lõpule
- selgitab, mida tähendab olla terve
- selgitab kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist (suitsetamine, alkohol)
- täidab isiklikku hügieeni harjumuslikult
- järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus
- selgitab milliseid toiduaineid on igapäevaselt vaja süüa rohkem ja milliseid vähem
- selgitab milline on tähtsamate elundite (kopsud, süda, aju) kõige olulisem ülesanne
- arvestab eakaaslaste ja täiskasvanu tunnetega, kirjeldab oma tundeid
- tuleb toime tugevate emotsioonidega
- kirjeldab enda positiivseid omadusi
- põhjendab oma seisukohti, lahendab konflikte sõnaliselt
- kirjeldab, kuidas ennast kaitsta olukordades, mis võivad kahjustada tervist (tubaka, alkoholi, narkootikumide pakkumine, vägivald, väärkohtlemine)
- järgib kokkulepitud reegleid ja korrigeerib seda vajadusel
- selgitab, kuidas tegutseda kui on eksinud linnas/maal või metsas
- kirjeldab lihtsamaid esmaabivõtteid
- omab sõpru ja selgitab, mida tähendab sõprus
- kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid „hea“, „halb“, „õige“, „vale“
- oma käitumisega näitab sallivat suhtumist erinevustesse

ESTI KEEL KUI TEINE KEEL

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt). Erilist tähelepanu pööratakse erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid, last suunatakse õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, selleks looakse lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spor divõistlus, õppekäik jm), õpitut korratakse erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega - liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm. Vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samatee malistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles), valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks. Pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt sõna või fraasi korreksena korrates.

EESMÄRGID:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises

SISU:

- kuulamine
- kõnelemine
- Eesti kultuuri tutvustamine

EELDATAVAD TULE-

MUSED: 3-aastane

- Saab aru, et peale emakeele esineb teisi keeli
- Püüab korrata täiskasvanu abil lihtsamaid sõnu;
- saab aru lihtsamatest korraldustest;
- saab aru lihtsatest küsimustest ja püüab vastata “jah”, “ei” kasutades;

- kasutab kõnes tuntumaid viisakussõnu (nt “tere”, “aitäh”, “palun”);
- oskab lugeda koos õpetaja abiga eestikeelset lühikest luuletust;
- teab, et on olemas riik Eesti;

4-aastane

- Saab aru lihtsamatest sõnadest;
- Püüab kasutada lihtsamaid sõnu oma kõnes;
- saab aru igapäevastet korraldustest;
- saab aru küsimustest ja vastates võib kasutada õpetaja abi;
- kasutab kõnes lihtsamaid viisakusväljendeid;
- teab peast 4-realist eestikeelset luuletust või laulu;
- teab, et elab Eestis ja siin räägitakse eesti keelt;

5-aastane

- Saab aru lihtsamatest lausetest;
- On huvitatud uute väljendite õppimisest ja oma kõnes kasutamisest;
- saab aru erinevatest korraldustest;
- saab aru lihtsatest küsimustest ja püüab vastata;
- kasutab eakaaslastega ja täiskasvanute suheldes erinevaid viisakussõnu;
- teab peast eestikeelseid lihtsaid ja lühikesi luuletusi ning laule;
- teab oma elukohta, lähemaid kohanimesid;

6-aastane

- Mõistab täiskasvanute ja eakaaslaste lihtsamat kõnet
- tunneb ära varem õpitud väljendeid, püüab neid kasutada oma kõnes;
- saab aru täiskasvanute korraldusest;
- saab aru lihtsatest küsimustest ja püüab neile vastata ;
- saab aru viisakussõnade kasutamise vajalikkusest ja kasutab neid;

- teab peast eestikeelseid lihtsaid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada Eesti kohanimesid;

7-aastane

- mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet
- tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuste KORRALDUS

Lasteaed Kurekella õppe- ja kasvatuskorraldus lähtub lasteaia õppekavas sätestatud eripärast, eesmärkidest, põhimõtetest ning riiklikus õppekavas kirjeldatud õpikäsitlusest.

Lasteaia õppe- ja kasvatus tööd juhib direktor koostöös pedagoogilise nõukoguga. Pedagoogiline nõukogu tegutseb vastavalt väljatöötatud juhendile. Lasteaias tegutseb hoolekogu, kuhu kuuluvad õpetajate esindaja, iga rühma vanemate esindaja ja vallavolikogu esindaja.

Lasteaias toimub õppe- ja kasvatus tegevus eesti keeles. Lastele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe käesoleva õppekava alusel.

Õppe- ja kasvatus tegevuste aluseks on tasakaalustatud päevakava.

TEGEVUS	AEG
LASTE VASTUVÕTT, MÄNGUD, INDIVIDUAALSED VESTLUSED LASTE VANEMATEGA, INDIVIDUAALSED TEGEVUSED	7.00 - 8.30
HOMMIKUSÖÖK	8.30 - 9.00
LÕIMITUD ÕPPE- JA KASVATUSTEgevUSED JA MÄNGUD ÕUES VIIBIMINE:	
• õuemängud	
• vaatlused	9.00 - 12.10
• jalutuskäigud	
• liikumismängud	
• vaba tegevus jm	
LÕUNASÖÖK	12.00 - 13.00
UNEJUTU AEG	12.30 - 13.30
PUHKEAEG	13.00 - 15.00
MÄNGUD, INDIVIDUAALSED TEGEVUSED	15.00 - 16.00
ÕHTUOODE	15.45 - 16.00
INDIVIDUAALSED TEGEVUSED, MÄNGUD TOAS-ÕUES, INFO JAGAMINE LASTE VANEMATEGA, LASTE KOJUSAATMINE	16.00 - 18.00

Tuginedes lasteaia päevakavale koostab iga rühm, arvestades laste vanust ning rühma eripära, oma päevakava. Päevakavas vahelduvad igapäevatoimingud, õppetegevused, laste vabategevus

ning puhkus (lõunauinak). Lapse kasvades ja arenedes väheneb igapäevatoimingutele kulutatud aeg ja suureneb pedagoogide poolt kavandatud aeg. Lapse põhitegevuseks on mäng.

Kurekella lasteaias omandavad lapsed teadmisi, täiendavad oskusi ja vilumusi, õpivad suhtlema ja ennast väljendama mängudes ja mänguliste võtetega tegevustes. Kuna tervise seisukohalt on oluline viibida palju värskes õhus, on laste päevakavasse planeeritud õueaega 2 korda päevas, (talveperioodil 1 kord päevas). Samuti toimuvad liikumistegevused võimalusel õues.

Kuue- kuni seitsmeaastaste laste päevakavas on tegevusi, mis soodustavad sujuvat sisse-elamist kooliellu.

Rühmade päevakavad kinnitab lasteaia direktor õppeaasta algul.

Õppe- ja kasvatustegevusi viivad läbi rühmaõpetajad ning neid abistavad õpetaja abid. Vajadusel osaleb õppe- ja kasvatustöös kogu lasteaia personal (tähtpäevade, ürituste korraldamine jms).

Jooksva õppeaasta lõpus koostavad rühmaõpetajad analüüsiva aruande õppe-kasvatustöö tulemustest ja esitavad selle pedagoogilise nõukogu koosolekul.

Õppe- ja kasvatustöö läbiviimiseks rakendatakse Johannes Käisi pedagoogilisi printsiipe.

Õppe- ja kasvatustöö toimub üldõpetuse põhimõttel, nii teema- kui projektõppe kaudu, st õpetamise tuumaks on valdkonnast Mina ja keskkond tulenevad teemad. Oluline on tegevusliikide ühendamine tervikuks. Igaks õppeaastaks valitakse moto, mis toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist ning õppe- ja kasvatustegevuste integreeritust. Motost lähtudes kavandatakse nädala- ja kuuteemad, millega seotakse kõik õppe- ja kasvatustöö valdkonnad. Teemade valiku määravad looduslik aastarütm, rahvakalendri tähtpäevad, ühiskondliku elu sündmused ja eelkõige laste huvid. Õppe- ja kasvatustegevused seotakse kodukoha looduse, asutuste ja inimestega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse võimalusel loomulikus keskkonnas. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide, personali ja lastevanemate kaasamist. Laste kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teistest rahvustest laste kultuuri eripära. Laste maailmapildi avardamiseks ja tervise tugevdamiseks korraldatakse matku, õppekäike, retki, spordipäevi.

Tegevuste läbiviimiseks kasutatakse erinevaid meetodeid ja vorme, mis võimaldavad rahuliku tegevuse vaheldumise aktiivse tegevusega. Oluliseks peetakse saadud kogemusi. Õpetajad kasutavad meetodit, mille läbi on konkreetset teemat kõige sobivam tutvustada, õpetada või kinnistada ning mis seoksid teemaga emotsionaalse, füüsilise, loominguulise ja sotsiaalse tasandi. Õpetajatel on õigus kasutada oma töös alternatiivmetoodikate elemente.

Õppe- ja kasvatustöös kasutatavad meetodid:

- koduloolisus - väljendub teemade valikul
- terviklikkus - kogu õppekasvatustöö annab lapsele tervikliku pildi ümbritsevast elust
- lapsepärusus - kõige aluseks on lapsepärusus ja loomuliku huvi äratamine lapses
- elulähedus - õppekasvatustöö on korraldatud lapsele tuttava ja arusaadava põhjal
- individuaalsus - arvestades iga lapse individuaalsust on õppekasvatustöö korraldatud vastavalt lapse võimetele ja arengutasemele
- iseseisvus ja aktiivsus - uusi teadmisi ja oskusi hangitakse palju uurides, katsetades, mitmete meelte abil tajudes, ning kinnistatakse praktilises tegevuses
- mängulisus - mäng on kõige olulisem lapse seisukohalt, mängides laps tegutseb oma oskuste ülemisel piiril. Mängides laps loob uut ja lahendab probleeme.

Õpetamisel arvestatakse Vögotski lähima arengutsooni teooriat, st õpetamine peab olema natuke ees lapse arengust, kuid samas ei tohi ta olla liiga raske, et laps tunneks eduelamust ja õpetatav pakuks talle huvi. Lähtutakse printsiibist lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale, kergemalt raskemale, konkreetset abstraktsele.

Õppekasvatustöö eesmärkide ellu rakendamiseks kasutatakse erinevaid tööviise:

- vaatlus
- vestlus
- jutustamine pildi järgi
- ettelugemine
- küsimuste esitamine ja neile vastamine
- õppekäik, matk, ekskursioon
- dramatiseering
- joonistamine, maalimine, voolimine, rebimine, kleepimine
- laulmine, muusika kuulamine
- rütmi- ja käemängud
- katsed
- mäng: loovmäng, rollimäng, lauamäng, õppemäng

Õppe- ja kasvatustegevuse vormideks on:

- mäng
- ühistegevused

- valiktegevused alarühmades
- individuaalsed tegevused
- töötegevused

Oluliseks peetakse keskkonda. Loodud on stimuleeriv arenguvõimalusi, mitmekesiseid kogemusi, aktiivset liikumist ja positiivseid suhteid pakkuv keskkond, mis on turvaline, kodune, köitev, esteetiliselt harmooniline. Keskkond võimaldab läbi viia nii individuaalseid kui ka ühistegevusi. Tähelepanu pööratakse mänguvahenditele, mis on eakohased, otstarbekad ja inspireerivad.

Lasteaia õppekäike ja väljasõitude korraldamise alused

- õppekavapõhiste õuesõppetundide, õppekäikude, organiseeritud ürituste ja väljasõitude läbiviimisel vastutavad õpetajad laste julgeoleku ja turvalisuse eest
- väljasõidu kooskõlastab direktoriga seda korraldav õpetaja vähemalt 3 päeva enne selle toimumist
- väljasõidul on kaasas direktori poolt kinnitatud laste nimekiri
- ekskursioonile, matkale, õppekäigule minekul peab vastutaval isikul kaasas olema mobiiltelefon koos vajalike kontaktandmetega ning esmaabitarbed
- vastutav õpetaja viib läbi laste ohutustehnilise instrueerimise, pidades silmas ohufaktoreid, mis tulenevad konkreetsest marsuudist, sihtkohast, aastaajast, laste vanusest ja erivajadusest
- väljaspool lasteaia territooriumit liikudes on kohustuslik helkurvestide kandmine nii lastel kui nende saatjatel
- pimedal ajal kantakse välisriiete küljes helkurit
- igast raskemast õnnetusjuhtumist tuleb teatada päästeametile telefonil 112, lapsevanemale ja lasteaia direktorile

3.1 Ajaline korraldus ja maht

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab kuni 31.augustini. 1. septembrist 15. septembrini on kohanemisperiod - uued lapsed harjuvad lasteaiaiga, teised elavad pingevabalt toisesse rütmi sisse. Põhitähelepanu on sel ajal mängulisel tegevusel ja sõbralike suhete kujundamisel ning laste tundmaõppimisel. Aktiivne õppetöö kestab 15. septembrist 31. maini.

1. juunist kuni 31. augustini toimub õppe- ja kasvatustöö suvise tegevuskava alusel ja rühmad on

vajadusel liidetud. Selle ajavahemiku üldisteks tegevusteks on õpitu kordamine, mäng ja viibimine värskes õhus.

Aktiivne õuesõppe periood kestab märtsist novembrini. Sel perioodil viib õpetaja maksimaalselt õppetegevusi läbi õues integreeritud tegevuste põhimõttel.

Õuesõppe võimaldab lastel ise uurida, vaadelda, teha erinevaid katseid. Neil on võimalik midagi oma kätega valmistada, tunnetada ümbrust kõigi oma meeltega ning siduda juba õpitud teadmisi .

Muusika- ja liikumistegevuste algusajad on fikseeritud lasteaia tegevusplaanis, ülejäänud tegevusi alustab õpetaja vastavalt oma rühma vajadustele ja võimalustele riiklikus õppekavas ettenähtud mahus kas rühmatoas, lasteaia üldkasutatavates ruumides, õues, pargis, metsas jne.

Õppe- ja kasvatustegevuste soovitatav kestus on vastavalt riiklikus õppekavas ettenähtule.

Tabel 1. Õppe- ja kasvatustegevuste ajaline kestvus vastavalt lapse vanusele

LASTE VANUS	ÜHE TEGEVUSE KESTUS	TEGEVUSTE KESTVUS PÄEVAS
Kuni 3aastased	10-15 minutit	Kuni 30 minutit
3-4aastased	Kuni 25 minutit	Kuni 50 minutit
5-6 aastased	Kuni 30 minuti	Kuni 1 tund ja 30 minutit
7aastased	Kuni 35 minutit	Kuni 2 tundi 10 minuti

3.2 Lasteaia õppeaasta tegevuskava

Kavandatava õppeperioodi alguseks koostavad õpetajad lasteaia õppeaasta tegevuskava (Eliisis). Tegevuskavas määratletakse õppeaasta teema ja sellest tulenevad eesmärgid ning tegevused nende täitmiseks, arvestades eelneva õppeaasta analüüsi ja laste arengutulemusi. Õppeaasta temast tulenevalt planeeritakse üritused kuude lõikes.

Õppeaasta tegevuskava kinnitatakse pedagoogilises nõukogus.

3.3 Rühma tegevuskava

Rühma tegevuskava(Eliisis, rühmas) aluseks on lasteaia õppekava ja aasta tegevuskava. Tegevuskava koostamisest võtab osa kogu rühma personal, kaasates ka lapsevanemaid. Rühma tegevuskava

valmib septembrikuu jooksul ja selle kinnitab direktor.

Rühma tegevuskava struktuur:

- Rühma üldiseloostus - iseloostuses kajastub laste vanuseline ja sooline koosseis, laste huvid, individuaalsus ja erinevad kultuuritraditsioonid. Rühmatöötajate koosseis, haridus. Rühma kombed ja muu rühma jaoks oluline.
- Rühma nimekiri
- Päevakava
- Rühmareeglid
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid ja põhimõtted
- Õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevused
- Üldoskused:
- Kavandatud perioodi ainevaldkondade sisu, eesmärgid ja eeldatavad tulemused
- Lapse arengule hinnangu andmise põhimõtted
- Lastevanematega koostöö põhimõtted ja üritused
- Vajadusel erivajadusega lapse, sealhulgas muukeelse lapse, individuaalne arengukava
- Kooliks ettevalmistaval rühmal tegevuse põhimõtted ja korraldus
- Lisad:
  - Õppeaasta teema ja eesmärgid
  - Ühisüritused
  - Muud rühma tegevust puudutavad materjalid

3.4 Rühma kuu- ja nädalaplaan

Rühma õppe- ja kasvatustöö kavandatakse nädala/kuu kaupa. Teemast juhinduv õppe- ja kasvatustegevus liigendatakse päeva jooksul toimuvateks mängulisteks tegevusteks, mis seostatakse ühe või enama valdkonna õpetuse sisuga. Nädala jooksul toimuvate tegevuste läbiviimisel kasutatakse kõiki tegevusliike. Erandiks on riiklikes üldhariduskoolides kehtestatud koolivaheajad, siis plaane ei koostata, rõhk on laste vabal mängul ja individuaalsetel tegevustel. Suvekuudel koostatakse töötavate rühmade õpetajate poolt kuuplaan.

Plaanide koostamisel arvestatakse laste vanust, arengutaset, individuaalsust, laste ja lastevanemate soove, rühma traditsioone, lasteaia ühisürituste plaani. Plaanid kinnitab lasteaia direktor. Kuuplaaniga (lisa on vanematel võimalik tutvuda Eliisiis).

Plaanis märgitakse ära:

- valdkondade eesmärgid;
- temaatika

Rühma õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal vajadusel teha muudatusi.

3.5 Rühmapäevikute täitmine

Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Päevik on arvestatud üheks õppeaastaks igale rühmale. Päevik täidetakse Eliisi süsteemis elektrooniliselt. Päevik sisaldab laste üldandmeid, rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke ning põhimõtteid.

Rühmapäevikus kajastuvad:

- läbiviidud õppe- ja kasvatustegevused
- individuaalne tööd lastega
- koostöö lastevanematega
- organiseeritud lisategevused (lasteaia või rühma ühisüritused)

Õppe- ja kasvatustegevuse sissekanne algab tegevuse liigiga, seejärel lühike tegevuse sisu (õppe-, laulu-, liikumis-jms müngud nimetusega). Sissekanded on kooskõlas kavas planeerituga. Muudatused kajastuvad päeva analüüsis. Läbiviidud õppetegevuste kohta teevad õpetajad sissekanded tööpäeva lõpus.

Kuu kokkuvõtte koostatakse kuu lõpus koostöös kogu rühma personaliga ja seal kajastub lühike ja konkreetne analüüs kuu eesmärkide täitmisest.

3.6 Muusika- ja liikumistegevused

Muusika- ja liikumise tegevuskavad on lisatud Eliisi. Tegevuskavad kinnitab lasteaia direktor.

Muusika ja liikumistegevusi viiakse läbi ühele rühmale 2 tegevust nädalas.

4. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Arengu hindamisel kasutatakse kõige enam vaatlusmeetodit (lisa 2). Sobivad on ka kaudsed meetodid (intervjuud, tööde analüüsid jne. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel (sügisel -september-oktoober ning kevadel - aprill-mai) ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Lapse arengu hindamiseks viiakse kord aastas läbi Arengu hindamise mäng (lisa3)

Lapse arengu hindamisel tuginetakse RÕK-le ja lasteaia õppekava eesmärkidele. Lapse arengu, kaa-saarvatud koolivalmiduse, hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Hinnatavad üldoskused:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- enesekohased oskused.

Arengu eeldatavaid tulemusi ja lapse üldoskuseid õppekava läbimisel kirjeldatakse viies vanuserühmas:

- kaheaastased lapsed
- kolmeaastased lapsed
- neljaaastased lapsed
- viieaastased lapsed
- kuueaastased lapsed.
- seitsmeaastased lapsed.

4.1 Lapse arengu eeldatavad üldoskused vanuseti

2-aastased lapsed

Lapse arengus toimuvad tormilised muutused. Kõige silmatorkavamad on need väikelapse kehalises arengus. Ta hakkab üha osavamalt liikuma, jooksuma, ronima, hüppama. Areneb käe ja silma koostöö. Teine märgatav muutus on tema kõne kiire edenemine esimestest sõnadest paari- kolmesõnaliste lauseteni. Intellektuaalne ja keeleline areng võimendavad teineteist: keele arenguks on vaja teatud intellektuaalset arengutaset, keeleline areng soodustab aga omakorda vaimset arengut. Suured muutused on sotsiaalses arengus: imikust saab väike enesekindel laps, kes tahab suhelda, osaleda teda ümbritsevate inimeste tegevuses ning matkida neid igal võimalikult juhul.

Mänguoskused

Mängib teiste lastega kõrvuti lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid mängu

- Keskendub lühiajaliselt ühele tegevusele
- Suhtleb mängus valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega

Tunnetus- ja õpioskused

- Hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi. Keskkonnast tuleva info hulka tasakaalustab, reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu.
- Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise suunamise korral on ta püsivam.
- Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistevõttes vahelduvas vormis.
- Mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu.
- Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega, sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse.
- Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).
- Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub.
- Tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi, mis seostuvad tema enda kogemustega.
- Tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel.
- Sobitab erinevaid materjale ja esemeid.
- Rühmitab ühe nähtava omaduse järgi.
- Omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu.

- Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Väljendab lihtsamaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti.
- Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda.
- Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed.
- Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on.
- Teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda talle on õpetatud.
- Sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa ajast kuiv ja puhas.
- Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.
- Mõistab selgelt väljendatud keeldu “Ei tohi!”, “Ära tee!” jne.
- Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti.
- Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.
- Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.

3-aastased lapsed

Suurimad muutused on lapse identiteedi areng ja eneseteadvustamine - ta on isiksus oma õiguste, soovide ja tahtmistega. Laps on teadlikum kategooriatest mina ja minu, seetõttu katsetab ta piire ja täiskasvanu reaktsioone. Sellealasele on iseloomulikud jonnihood ja emotsionaalsed puhangud. Ta esitab küsimusi nii enda tegevuse kui ka teiste reaktsioonide kohta. Laps huvitub iseendast, oma teadmistest ja asjadevahelistest seostest.

Mänguoskused

- Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid
- Keskendub mängule lühiajaliselt (10-15 min)
- Tegutseb vahetult nii konkreetsete mänguasjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega
- Mängude põhisisuks on esemetega sooritatavad toimingud
- Mängib lihtsamaid rollimänge, roll on aimatav (laps ei nimeta rolli)
- Mängides kasutab varasemaid kogemusi ja mälupilte
- On omandanud sõnavara, mis võimaldab end väljendada
- Laps osaleb lühiajaliselt (10-15 min) ühistevõttes ja teeb koostööd teiste lastega

- Eelistab üht mängukaaslast rühmale
- Mängu põhisisuks on täiskasvanute toimingute kajastamine
- Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes
- Püüab teisi abistada ja lohutada
- Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas
- Plaanib minakeskse kõne abil oma mängu ja lahendab probleeme

Tunnetus- ja õpioskused

- Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga.
- Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel.
- Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole püsiv.
- Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui neid kujutavate sümbolitega.
- Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses kui lihtsas rollimängus.
- Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid.
- On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada.
- Osaleb dialoogis.
- Jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemustele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest.
- Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta, saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest.
- Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.
- Tal on ettekujutus arvamõistest ja värvuste nimetustest.
- Leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning omavahelisi seoseid, kasutab info saamiseks küsimusi.
- Tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik.
- Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu, vajab oma tegevusele tagasisidet.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Laps saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid.
- Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus.
- Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina.

- Võib karta tundmatuid ja uusi asju.
- Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia.
- Tema enesekindlus on kõikuv - vajab turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid.
- Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti.
- Jagab mõnikord oma asju teistega.
- Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos.
- Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel.
- Täidab igapäevaeltu rutiini.
- Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaeltu rolle ja tegevusi.

4-aastased lapsed

Paraneb liigutuste koordineerimine ja täpsus. Ta on aktiivne - pidevas liikumises ja tegevuses. Ta on uudishimulik ning suure sooviga uute teadmiste ja muljete järele. Tahab rohkem teada iseenda ja maailma kohta. Laps kuulab hoolega ning seob kõik oma varasemate kogemuste ja mälupeilidega. Ta on suur isetegija, kuid sageli hindab oma oskusi ebarealistlikult. Uued teadmised tekitavad tihti palju hirme. See on lapse kõige magusam mänguiga.

Mänguoskused

- Mängib lühiajaliselt iseseisvalt, kuid vajab veel täiskasvanu abi tegutsemiskindluse saavutamisel
- Mängib koos teistega 20 min
- Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes, eelistab sootüübilisi mängu
- Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere
- Kasutab sisekõnet oma mängu planeerides ja korraldades
- Suudab iseseisvalt lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida
- Eelistab omasoolisi mängukaaslasi, on kujunenud esimesed sõprussuhted
- Suudab keskenduda mängule vähemalt 20-30 min
- Mängude põhisisuks muutub täiskasvanute vaheliste suhete kajastamine
- Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, oskab reegleid teistele selgitada ja kontrollib nende täitmist
- Kasutab mängus sidusat kõnet

Tunnetus- ja õpioskused

- Oskab osaliselt oma tegevust plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamisetä, kuid autoriteetide toel.
- Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme.
- Hangib tänu keeleoskusele uut teavet, tema kõne toetub mälule.
- Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest.
- Järgib lihtsaid reegleid.
- Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas.
- Osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega.
- Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi, jaotab oma tähelepanu.
- Saab aru arvumõistetest, huvitub tähtedest.
- Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele.
- Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei oma reaalselt ettekujutlust oma suutlikkusest.
- Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), kujunenud tualetiharjumused.
- Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi.
- Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid.
- Väärtustab oma saavutusi, ent vajab tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.
- Püüab vahel teisi abistada ja lohutada.
- Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale.
- Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhivad autoriteet.
- Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses ; püüab täita kodukorra reegleid.
- Saab aru valetamisest ja taunitavast käitumisest.
- Huvitub võistlusmängudest, tahab olla neis edukas.

5- aastased lapsed

Huvitub kõigest uuest ja põnevast. Väga aktiivne nii tegutsedes kui ennast väljendades. Tema

tasakaalutunne on parem, liigutused sujuvamad, oskab liikuda erinevatel pindadel, on kiirem ning suudab teha korruga mitut asja. Suureneb huvi laua taga tehtavate käeliste tegevuste vastu. Laps räägib ja küsib palju. Oma veel on raske oma käitumist kontrollida. Ootab kiitust, tahab teistele meeldida, kõike hästi teha ja seejuures mitte eksida. Ajab sageli veel segi tegelikkuse ja fantaasia, tõe ja vale. Tunnetusprotsessidest muutub kõige olulisemaks mälu roll. Areneb kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis tugineb kujutlustele. Selles vanuses kujunevad välja soolised stereotüübid.

Mänguoskused

- Mängib lühiajaliselt iseseisvalt, kuid vajab veel täiskasvanu abi tegutsemiskindluse saavutamisel
- Mängib koos teistega 20 min
- Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes, eelistab sootüübilisi mäng
- Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere
- Kasutab sisekõnet oma mängu planeerides ja korraldades
- Laps suudab iseseisvalt lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida
- Eelistab omasoolisi mängukaaslasi, on kujunenud esimesed sõprussuhted
- Suudab keskenduda mängule vähemalt 20-30 min
- Mängude põhisisuks muutub täiskasvanute vaheliste suhete kajastamine
- Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, oskab reegleid teistele selgitada ja kontrollib nende täitmist
- Kasutab mängus sidusat kõnet

Tunnetus- ja õpioskused

- Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.
- Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides kasutama sisekõnet.
- Tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.
- Keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid.
- Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi.

- Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes.
- Räägib esemetest, mis pole kohal, olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib.
- Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit.
- Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid.
- Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda.
- Tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest,
- Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.
- Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiivselt lihtsamaid mälustrateegiaid.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.
- Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.
- Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt, orienteerub oma suutlikkuses.
- Suudab kuigivõrd vastutada oma tegude eest.
- On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.
- Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.
- Eelistab sootüübilisi mängu.
- Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab, vahetab.
- Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt.
- Kõne areng võimaldab lahendada arusaamatusi verbaalselt.
- Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

6 - aastased lapsed

Sageli võib lapse soov midagi teha olla tema võimetest suurem. Ta on enesekindel ja iseseisev, samal ajal haavatav ja tundlik selle suhtes, kuidas teised seda tajuvad ja hindavad. Ta vajab tunnustust, tähelepanu, kiitust ja toetust. Järjest olulisemaks muutub rühma kuulumine. Lapse kujutusvõime ja loovus kerkivad kõrgustesse ning uued kogemused innustavad üha enam selle maailma kohta teavet hankima. Tal areneb nii üld- kui peenmotoorika, ta saavutab täiskasvanule iseloomulikud jooksuliigutused ning omandab viskeliigutuste põhistruktuuri, kuid puuduvad veel täiskasvanule

omased kogemused, jõud ja ettenägelikkus.

Mänguoskused

- Suudab tegutseda iseseisvalt, sõltub vähem täiskasvanust
- Loob sõprussuhteid
- Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid
- Mängu põhisuhteks on inimsuhete kajastamine
- Oskab täita mängudes erinevaid rolle ja tuua välja rollile olulised toimingud ja suhted
- Algatab mängu ja tegevusi
- Kasutab mängus arutlevat dialoogi omavahelises suhtlemises eakaaslastega
- Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida
- Suhtub teiste laste tegevusse sallivalt, oskab teistega arvestada

Tunnetus- ja õpioskused

- Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada.
- Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks.
- Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet.
- Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks.
- Järgib ühistevuses reegleid ja suudab neid selgitada.
- Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale.
- Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes.
- Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilistest järjestustest.
- Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras.
- Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab korramise vajadust.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses.
- Seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia.
- Oma tegevuses on orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele.
- Eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted.
- Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil.

- Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada.
- Järgib sotsiaalset rutiini.

7- aastased lapsed

Lapse areng eri valdkondades on väga kiire. Muutused on märgatavad nii sotsiaalsetes kui kognitiivsetes oskustes, samuti emotsionaalsel tasandil. Laps huvitub õppimisest, probleemide lahendamisest ja keerukatest ülesannetest. Tema jaoks on tähtis kõike hästi teha ning kõigega hakkama saada. Tal tekib eneskriitika ja täiuse vajadus, samas on ta ettevaatlik ja kohati enesesse tõmbunud, vajab ümbritsevate tähelepanu ja tunnustust. Kooliks vajalike oskuste omandamise vältel võivad selgemalt esile tulla laste individuaalsed erinevused ja arenguprobleemid.

Mänguoskused

- Suudab tegutseda iseseisvalt, sõltub vähem täiskasvanust
- Loob sõprussuhteid
- Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid
- Mängu põhisisuks on inimsuhete kajastamine
- Oskab täita mängudes erinevaid rolle ja tuua välja rollile olulised toimingud ja suhted
- Algatab mängu ja tegevusi
- Kasutab mängus arutlevat dialoogi omavahelises suhtlemises eakaaslastega
- Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida
- Suhtub teiste laste tegevusse sallivalt, oskab teistega arvestada

Tunnetus- ja õpioskused

- Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused.
- Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui pidurdavas rollis.
- Toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega.
- Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestmaks tahtepingutuseks.
- Seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärged ning valib te-

gutsemisstrateegiaid.

- Katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis.
- Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid.
- Liigitab ja tajub esemeid ning sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga.
- Loob uusi seoseid eeskju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu.
- Kasutab nii kaemuslik - kujundlikku kui verbaalset mõtlemist.
- Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi.
- Huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu.
- Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2 - silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid.
- Orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga.
- Oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid, tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi.
- Vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest.
- Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teistega arvestada ning suhtub teiste laste tegevustesse sallivamalt.
- Suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest.
- Algatab mängu ja tegevusi.
- Püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes, otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete.
- Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise.
- Loob sõprussuhteid.
- Järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi.
- Talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse.

- Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.

Lapse arengu hindamiseks täidetakse Eliisis lapse arengukaart (lisa 4). Lapse arengu kirjeldamisel lähtutakse üldoskustest ja valdkondade eeldatavatest õppetulemustest. Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitleta normidena, arengu jälgimisel ja hindamisel arvestatakse iga lapse kui isiksuse eripära.

Lapse arengu pidevaks jälgimiseks on rühmas sisse seatud laste arengumapid, mida täidetakse koostöös lastevanematega. Arengumappide sisu on kooskõlastatud lasteaia pedagoogidega ning kinnitatud pedagoogilises nõukogus.

Rühmaõpetaja teeb lapse arengu jälgimisel ja hindamisel koostööd teiste lapsega tegelevate pedagoogidega (muusik, liikumisõpetaja, logopeed). Kokkuvõtteid tehakse kaks kord aastas kevad-talvisel perioodil. Õpetaja selgitab välja erivajaduste olemasolu lapse arengus, nõustab lastevanemaid ja toetab last tema arengus lapse võimete kohaselt.

Laste arengutulemusi analüüsivad õpetajad õppeaasta aruannetes ja need on aluseks järgne-

va õppe-aasta eesmärkide kavandamisel ja tegevuskava koostamisel.

Õppeaasta algul lepitakse lapsevanemaga kokku kasvatuspõhimõtetes, tutvustatakse lapse arengu jälgimise ja hindamise põhimõtteid ja meetodeid. Tagasisidet lapse arengust/ antakse lapsevanemale igapäevaselt ning põhjalikumalt arenguveestluse käigus.

Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemused dokumenteeritakse "Isikuandmete kaitse seaduses" sätestatud tingimustel. Andmeid lapse arengu kohta hoitakse lukustatud kapis. Lapse lasteaiaast lahkudes või kooli minekul antakse lapsevanemale kätte lapse arengumapp. Muud lapse arengut puudutavad vaatlused, tähelepanekud, märkused hävitatakse lasteaia paberihundis.

Tabel 2. Lapse arengu jälgimise ja hindamise korraldus

VORM	VALDKOND	AEG	LÄBIVIIJA
Ankeet	lasteaeda tulek	lasteasutusse saabudes	lapsevanem-õpetaja
Vaatluslehed	lapse arengu jälgimine	sept.-okt./apr.-mai	õpetajad
arengu hindamise mäng	lapse arengu hindamine	1 x aastas	õpetajad
test	koolivalmidus	kevad	õpetajad
kaart	koolivalmidus	kevad	õpetajad, logopeed-eripedagoog
arengumapp	lapse areng	pidev	laps, lapsevanem, õpetaja
kirjalik/suuline tagaside	arenguestlus	talv-kevad	lapsevanem-õpetaja

4.2 Arengumappide sisu ja täitmise kord

- arengumapp on oluliseks dokumendiks lapse arengu hindamisel ja arenguestluse läbiviimisel
- arengumappi jäädvustatakse lapse arengu perioodid lastesõimest kuni koolieani
- arengumapi täitmist alustatakse, mil laps saabub lasteaeda ning antakse kaasa kui laps lasteaiast lahkub
- arengumapp liigub koos lapsega ühest rühmast teise kuni lapse lasteaiast lahkumiseni
- arengumapis olevatele materjalidele on juurdepääs rühmaõpetajatel, lapsel, lapsevanemal
- arengumapi materjalid kogutakse kiirkõitja vahele, mappidel on kindel koht
- arengumapp sisaldab nii laste kui ka õpetajate ja lapsevanemate tähelepanekud ja töid

Arengumapi alajaotused:

1. Tiitelleht - lapse pilt, nimi, sünniaeg, lasteaeda tuleku kuupäev

2. Mina - joonistused ja jutukesed endast, vahvad ütlemised ja sõnad, lapse lood
3. Minu pere - joonistused ja jutukesed pereliikmetest, kodust ja kodukohast
4. Mina ja lasteaed - joonistused ja jutukesed lasteaia tegemistest
5. Minu valikud - lapse valitud joonistused, kleepetööd (2 tööd õppeaasta lõpul)
6. Lapse arengu jälgimine ja hindamine - materjalid arenguvestlustest, lapse arengu hindamise tabelid, lapse arengu vaatluslehed, koolivalmidustest

4.3 Arenguvestluse läbiviimise põhimõtted ja kord

Üks kord aastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse. Arenguvestluse käigus antakse kahepoolne tagasiside lapse arengust ja kavandatakse edasised tegevused lapse arengu ja õppimise toetamiseks. Arenguvestluse läbiviimise põhimõtted ja kord on välja töötatud lasteaiaõpetajate poolt ning kinnitatud pedagoogilises nõukogus.

Lastevanematega arenguvestluse läbiviimise põhimõtted ja kord

Arenguvestluse eesmärgid

- anda kahepoolset tagasisidet lapse arengust ja õppimisest
- selgitada välja lapsevanema ootused ja seisukohad
- hinnata toimunud õppe- ja kasvatusprotsessi tulemusi
- ennetada võimalikke kasvatus- ja arenguraskusi või leida ühiselt lahendusi tekkinud probleemidele
- saavutada usaldussuhe vanematega
- kavandada mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu toetamisel.

Arenguvestluse põhimõtted

- arenguvestluse läbiviimise keskmeks on laps
- arenguvestluse aluseks on usalduslik ja avatud dialoog lapsevanema ja lasteaiaõpetaja vahel, kus mõlemad osapooled saavad rääkida oma ootustest ja muredest
- arenguvestluse tulemused on konfidentsiaalsed

Arenguvestluse läbiviimise korraldus

- arenguvestlused viiakse läbi regulaarselt üks kord õppeaastas (veebruar-aprill), vajadusel kõrgu õppeaasta jooksul
- Sõimerühmas viiakse arenguvestlusi läbi vastavalt vajadusele

- korraline arenguestlus viiakse läbi igal õppeaastal peredega kelle laps on lasteaia viibinud vähemalt neli kuud
- arenguestluse läbiviimise kuupäev lepitakse personaalselt iga lapsevanemaga kokku vähemalt kaks nädalat enne arenguestluse toimumist
- kutse ja küsitlusleht (lisa 5), mille lapsevanem võtab vestlusele tulles kaasa, antakse vanemale vähemalt üks nädal enne arenguestluse toimumist
- arenguestluse soovitatav pikkus on 45 min
- arenguestlus toimub lasteaia privaatsetes ruumides
- arenguestlust viib läbi töögraafiku järgi tööl olev õpetaja
- arenguestluse aluseks on lapse arengukaart ja arengumapp
- arenguestluse lõpus täidetakse arenguestluse kokkuvõtte (lisa 3), mis sisaldab õpetaja ja lapsevanema tähelepanekuid lapse arengu kohta ning püstitatakse uued eesmärgid
- õpetajad ja lapsevanemad kinnitavad kokkuvõtte oma allkirjadega
- arenguestluse kokkuvõtte säilitatakse lapse arengumapis
- kokkuvõtte rühma arenguestlustest esitavad rühmaõpetajad pedagoogilisele nõukogule
- lasteaiaõpetaja vahetumisega kehtivad kõik lapsevanemaga sõlmitud kokkulepped kuni järgmise arenguestluseni
- lapsevanemal on õigus esitada 10 päeva jooksul peale arenguestlust lasteaia direktorile apellatsioon, mis vaadatakse läbi 10 päeva jooksul
- arenguestluste kokkuvõtte esitab direktor lastevanemate üldkoosolekul

4.4 Koolivalmidus

Koolivalmidus on lapse valmisolek õpitegevuse alustamiseks, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, jälgida täiskasvanu selgitusi ja korraldusi.

Koolivalmidust vaadeldakse läbi kolme aspekti: füüsiline, sotsiaalne ja vaimne.

Füüsilise aspekti seisukohalt on olulised: lapse tervislik seisund, sellest olenevad lapse koormustaluvus ja töövõime; lapse füüsiline areng, liikumisaktiivsus ja vastupidavus; lapse oskus valitseda oma

liigutusi ja liikumist; lapse motoorne areng - käelihaste tegevus ning käe ja silmade koostöö.

Vaimse aspekti seisukohalt on olulised: kuidas laps oma teadmised ja oskused esile toob, kuidas ta oskab neid kasutada, kuidas ta lahendusteni jõuab jms.; lapse vaatlusoskus (oskus kuulata ja uurida, koondada tähelepanu); lapse kujutlused ruumist ja ajast (oriienteerumine ruumis ja ajas); lapse oskus järjestada, rühmitada, võrrelda (loogiline mõtlemine) jms.; lapse kõne, väljendus- ja jutustamisoskus; lapse oskus tajuda detaile ja tervikut, üldistada; tajude eristusvõime ja mõtestatus;

Sotsiaalse aspekti seisukohalt on olulised: lapse soov õppida ja omandada uusi teadmisi; lapse igapäevane käitumine (on omandanud tavalised käitumismallid), lapse oskus ja iseseisvus seada eesmäärke ja ülesandeid; lapse tahe täita täiskasvanu nõudmisi.

Koolivalmiduse väljaselgitamiseks kasutatakse joonistustesti ja V. Neare koostatud koolivalmiduse intervjuud (lisa 3) või Arengu hindamise mängu "Mina oskan juba"(lisa 3).

Õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi (lisa 7), milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused.

Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust. Koolivalmiduskaarti säilitatakse lasteasutuses viis aastat.

Lasteaed annab lasteaiast lahkuvale lapsele kaasa tema arengumapi (lapse tööd, arenguvestluse materjal, lapsega läbiviidud vestlused jms).

Lapsevanemaid, kelle laps ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse võimalusest taotleda koolipikendust. Koolikohustuse täitmise edasilükkamist reguleerib sotsiaalministri 12. augusti 2010. a määrus nr 49 „Koolikohustuse täitmise edasilükkamise tingimused ja kord“. Koolikohustuse edasilükkamise kord on sätestatud lastele, kes eelmise aasta 1. oktoobrist kuni jooksva aasta 30. septembrini (kaasa arvatud) saavad 7-aastaseks.

Lapsevanem saab nõustamiskomisjonile esitada avaldust alates jooksva aasta 1.märtsist.

Koolikohustuse täitmise edasilükkamine.

Vanem (eestkostja) võib taotleda Ida-Virumaa nõustamiskomisjonilt (edaspidi nõustamiskomisjon) lapse koolikohustuse täitmise edasilükkamist ühe õppeaasta võrra.

Lasteasutus vormistab lapsevanema soovil nõustamiskomisjonile lapse iseloomustuse ehk koolivalmiduskaardi. Iseloomustuse koostavad ja allkirjastavad lapse õpetajad ning kinnitab direktor.

5. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

5.1 Erivajaduse mõiste

Arengulise erivajadustega on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Mida varem lapse erivajadusi märgatakse ja arendustööd alustatakse, seda paremad on lapse võimalused igapäevaelus ja koolis toime tulla.

Erivajadusega lapse koolieelse arengu toetamiseks on vajalik tihe koostöö perekonna, lasteaia, kohaliku omavalitsuse ja erialaspetsialistide vahel.

Vajadusel luuakse LAT (lapse arengu toetamise) meeskond, kuhu kuuluvad rühma õpetajad, muusika- ja liikumisõpetajad, lasteaia direktor. LAT meeskond koordineerib erivajadustega laste probleemide lahendamist ja toetamist.

5.2 Töö erivajadustega lapsega

Töö erivajadusega lapsega toimub etapiti.

Õppeaasta alguses selgitavad rühmaõpetajad koostöös logopeed-eripedagoogiga vaatluse kaudu välja arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed, jälgides sealhulgas kõiki arengulisi valdkondi:

- kommunikatiivseid oskusi;
- kognitiivseid oskusi;
- sotsiaalseid oskusi;
- motoorikat;
- eneseteenindust;
- üldtervislikku seisundit.

Kui rühmaõpetajad ühiselt leiavad, et lapse senine areng ei ole kulgenud eakohaselt (esineb oluline mahajäämus, käitumise eripära või andekus), selgitatakse lapsevanemale vajadust täiendavate uurin-
gute järele. Laste individuaalse arengu jälgimiseks ja toetamiseks täidetakse Lapse individuaalne arenduskava (IAK) (lisa nr 8). Töö erivajadustega lastega kajastub nädalaplaanis.

Lapse individuaalsuse arendamine võib toimuda kolmel tasandil.

I tasand - lapse arengu jälgimine ja kirjeldamine toimub rühmatöö tingimustes, vastavalt vajadusele õpetaja diferentseerib ja individualiseerib tegevusi ning nõustab ja juhendab lapsevanemat. Kirjeldus on sobiv materjal ka arenguestluste läbiviimiseks (esimest tasandit võivad õpetajad täita kõigi rühma laste kohta).

Arenguestlustes osalevad kõik lapsega tegelevad meeskonna liikmed ja lapsevanemad.

Arenguestluste käigus:

- tehakse kokkuvõtte hindamistulemustest;
- kirjeldatakse võimalikult täpselt lapse arengut;
- pakutakse perele mõistmist ja tuge;
- soovitatakse lapse arengu hindamiseks lisauuringuid
- arutletakse lapse ning pere vajaduste ja lasteaias olemasolevate toetamisvõimaluste üle.

II tasand - arenguliste erivajadustega (sh andekaid) lapsi hõlmavad tegevused. Lapse arengutaseme täpsem hindamine toimub haridusasutuse õpetajate ja vajalike spetsialistide poolt, määratakse vajadus ning rakendatakse tavalasteaias arengut toetavaid tugiteenuseid. ja otsustatakse sobiv sekkumisviis:

- vastavalt lapse vajadusele rakendatakse lapse õppe- ja kasvatusprotsessi korraldamise individuaalne arenduskava (lisa 3), mille koostab ja mille täitmise eest vastutab lapsega tegelev meeskond ja lapsevanem; õppeaasta lõpul tehakse ühiselt kokkuvõtte individuaalse arenduskava toimimisest
- lapse integreerimisel tavakeskkonda peab lasteaias olema tagatud õpetajate väljaõpe, lisaabi vahendite ja erispetsialistide näol ning vajadusel tugiisik lapsele ja perele;
- lasteaeda toetab vastavalt vajadusele kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja;
- lapse sobitus- või erirühma suunamiseks on lapsevanemal vaja pöörduda elukohajärgse nõustamiskomisjoni poole;

III tasand - arenguliste erivajadustega lapsi hõlmavad tegevused pärast täiendavaid uuringuid väljaspool lasteasutust. Maakonna nõustamiskomisjon määrab võimetekohase õppekava ja/või vajalikud arendamis- ning õppimistingimused. Koostöös kohaliku omavalitsusega luuakse koolieelses lasteasutuses võimalused võimetekohase õppekava ja vajalike tingimuste rakendamiseks (sh erirühmad). Koolivalmidusega seoses on oluline kontakti võtta tulevase kooli ja õpetajaga, et spetsiifiline arendustegevus saaks vajadusel jätkuda.

5.3 Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted

Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja eriabi teenused, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks. Individuaalõppekava koostatakse arenguvaldkondade kaupa:

- Motoorika
- Kognitiivsed oskused
- Kommunikatiivsed oskused
- Sotsiaalsed pädevused
- Eneseteenindus

IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. Tegevusvaldkonnad koosnevad väiksematest osavaldkondadest. Iga tegevusvaldkonna oskuste arendamine eeldab tihedat seost teiste valdkondadega.

IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist: selle koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid ja vanemad. Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted kinnitab lasteaia pedagoogikanõukogu. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, logopeed ja aineõpetajad koostöös lapsevanemaga.

Individuaalõppekava kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetsetlapsest lähtuvate õppeeesmärkidena, millest juhinduvad nii lapsevanemad kui lasteaia pedagoogid.

Individuaalse arenduskava rakendamisel on neli etappi:

I Lapse arengutaseme esialgne arengu analüüsimine. Konsulterimine vajadusel erispetsialistidega (psühholoog, perearst, eriarstid).

II Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide püstitamine lapse arendamiseks. Individuaalse arenduskava koostamine konkreetseks perioodiks.

III Õpetamine ja arendamine ning oluliste muutuste fikseerimine lapse arengumapis.

IV Hinnangu andmine lapse saavutustele ja sellele vastavalt individuaalse arenduskava korrigeerimine.

IAK rakendamisel peavad osalema kolm osapoolt: laps, IAK meeskond ja lapsevanemad. Lapsevanema keeldumisel ja huvi puudumisel jääb lapse arengu toetamise eesmärgiga koostatud

IAK osaliselt täidetuks. Rühmaõpetajad jätkavad lapse toetamiseks esile toodud valdkondadega individuaalset tööd.

Hinnangu andmise aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest kas eesmärkides püstitatu on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks.

Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, siis tuleb antud IAK-d analüüsida, muuta, täiendada ja edasi arendada.

Kui eesmärkide realiseerimise tulemused on positiivsed, loetakse IAK täidetuks.

6. EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

Lasteaed toetab erinevast keele- ja kultuurirühmast peret eesti keele ja kultuuri tutvustamisel ning oma kultuuri väärtustamisel. Laste eesti keele õpet alustatakse kolmeaastaselt.

- Lasteaia direktor teavitab muukeelse lapse vanemat koha taotlemise avalduse esitamisel, et meie lasteaia õppe- ja kasvatustöö toimub eesti keeles ja vestleb lapsevanemaga tekkida võivatest probleemidest.
- Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda eesti keele tugiõpe;
- Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.
- Vt Lapse eeldatavad tulemused valdkonnas “Eesti keel kui teine keel”
- Rühma meeskond toetab lapse keelelist arengut, et laps mõistaks rühmas toimuvat ja osaleks selles.
- Rühmaõpetaja välistab muukeelsete laste pideva omavahelise suhtlemise nii, et muukeelisel lapsel tekiks huvi ja vajadus suhelda eesti keeles.
- Eesti keele õpetamise korraldamisel hinnatakse eelnevalt lapse emakeele oskust ja tema erivajadusest tulenevaid mõjusid teise keele õppimiseks
- Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

Eesti keele õpetamise üldeesmärgid:

- laps tunneb huvi eesti keele vastu,
- laps soovib end väljendada eesti keeles,
- laps kasutab elementaarset sõnavara igapäevases elus, suhtleb eakaaslastega
- eesti keeles,
- laps teab Eesti Vabariigi sümbolikat, kohanimedid, rahvuslikke tavasid jmt.

7. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KOR- RALDUS

Perekond kannab peamist vastutust lapse kasvatamise, koolituse ja arengu eest. Lasteaiaõpetaja ülesandeks on kodu toetamine, lapse arengule kaasa aitamine arvestades iga kodu eripära. Koostöö toetub vastastikusele usaldusele ja lugupidamisele ning avatud dialoogile.

Lasteaiaõpetajal on kohustus hoida last ja peret puudutavat informatsiooni konfidentsiaalsena. Lasteaed tutvustab lastevanematele lasteaia õppekava, rühma aasta- ja nädala tegevuskavasid. Töö lastevanematega toimub läbi paljude koostöövormide:

- ELIIS
- vestlus lapse lasteaeda tuleku ja lahkumise ajal
- kirjalikud teated vanematele
- info jagamine rühmade teadetetahvlitel
- lasteaia voldik
- arenguvestlus 1x aastas kevad-talvisel perioodil
- avatud uste päevad kevadel
- lasteaia ühisüritused
- lastevanemate koosolekud 1-2x aastas
- ankeedid, küsimustikud
- hoolekogu töö
- lastevanemate nõustamine
- lapse-lapsevanema koosolemise võimalus lasteaias (eriti uued lapsed)
- informatsiooni jagamine valla ajalehes
- kodulehekülg
- rühmade mobiiltelefonid
- rühmade e-mailid
- rühma lastevanemate list

8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Iisaku Lasteaed Kurekell õppekava on uuenev ja arenev dokument.

Õppekava arendustööga tegeleb arendusmeeskond.

Õppekava tulemuslikkust hinnatakse õppeaasta lõpul pedagoogilisel nõupidamisel.

Ettepanekuid täiendusteks võivad teha kõik õpetajad pedagoogilisel nõupidamisel ja lapsevanemad rühmakooosolekul või hoolekogu esindaja kaudu.

Tulenevalt ettepanekutest tehakse õppekavas täiendused enne 31.augustit.

Muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga. Õppekava kinnitatakse direktori käskkirjaga.